ठाटीकाँध गाउँपालिका

खानेपानी रणनिती २०७७-२०८७

(अन्तिम मसौदा)

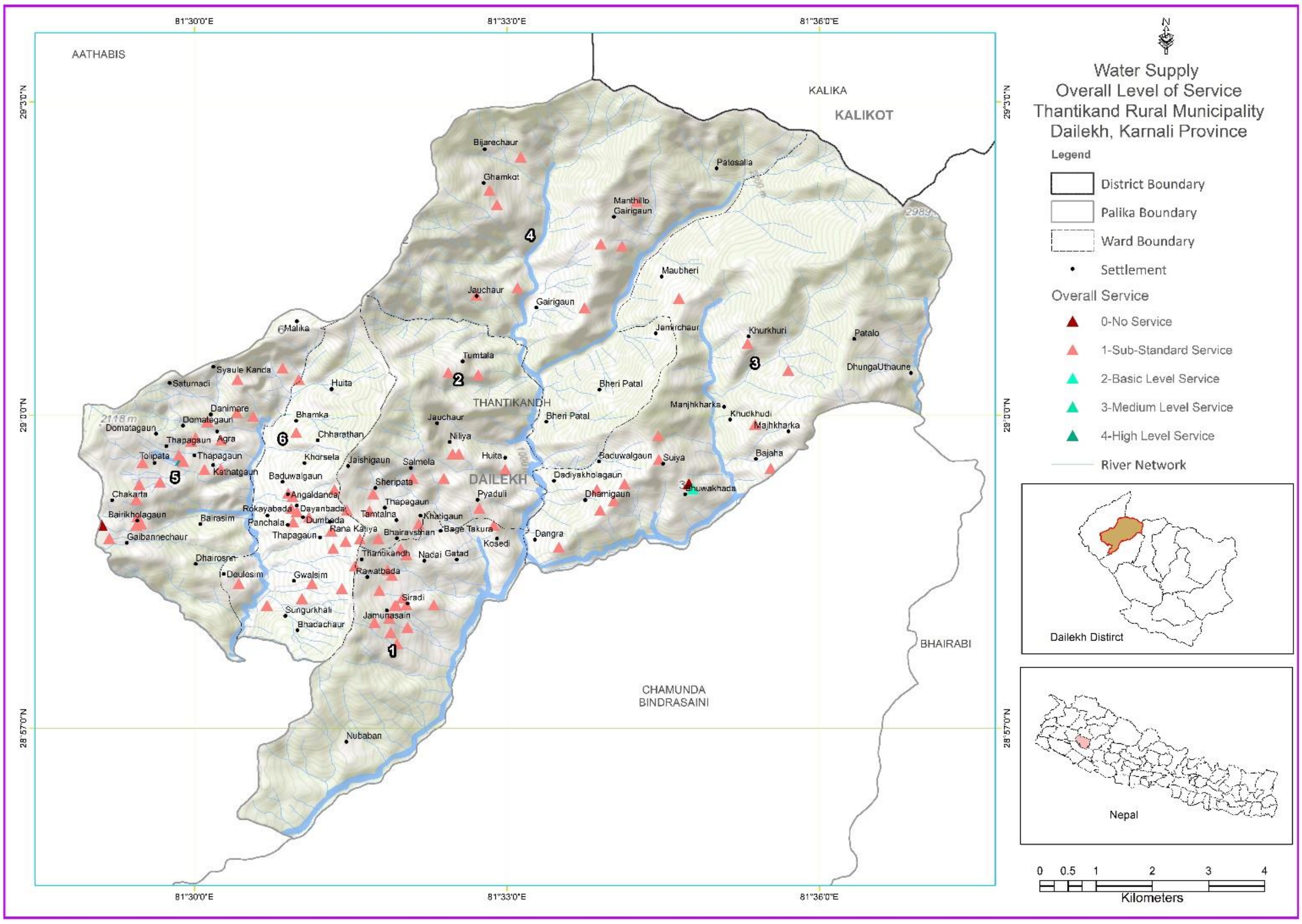

ठाटीकाँध गाउँपालिका

दैलेख

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

विषय सुची

१ परिच्छेद १: खानेपानी रणनीतिको परिचय ६

१.१ परिचय 6

१.२ परिकल्पना 7

१.३ उदेश्य 7

१.४ सिद्धान्त 8

१.५ परिभाषा: खानेपानी सेवा स्तर 8

१.६ खानेपानी सेवा स्तर सर्भेक्षण 10

२ परिच्छेद २: गाउँपालिकाको प्रोफाइल १३

२.१ गाउँपालिकाको सम्क्षिप्त परिचय 13

२.२ गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था 13

२.२.१ भौगोलिक अवस्थिति 13

२.२.२ क्षेत्रफ़ल 14

२.२.३ वर्तमान भूउपयोग 14

२.२.४ नदि, खोला तथा ताल तलैया 15

२.२.५ जलवायु तथा जलवायु परिवर्तनको जोखिम 15

२.३ गाउँपालिकाको जनसंख्या बनौट 17

२.३.१ वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्या 17

२.३.२ उमेर तथा लिङ्ग समूह अनुसार जनसख्या 18

२.३.३ जातजातिका आधारमा जनसख्या 19

२.३.४ अपांगताका आधारमा जनसंख्या 20

२.४ गाउँपालिकाको मुख्य भौतिक संरचना तथा सेवा अवस्था 21

२.४.१ सडक संजालको अवस्था 21

२.४.२ शैक्षिक संस्थाहरु 22

२.४.३ स्वास्थ्य संस्थाहरु 23

२.५ गाउँपालिकाका नागरिकहरुको आर्थिक अवस्था 23

२.५.१ मुख्य ब्यबसाय 24

२.५.२ गाउँपालिकाबाट निकासी हुने वस्तुहरु 24

२.५.३ घरपरिवारको वार्षिक आम्दानी 25

२.६ खानेपानीमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था 25

२.७ ठाटीकाँध गाउँपालिकाको संगठनात्मक संरचना 28

२.८ हाल गाउँपालिकामा कार्यरत विकास साझेदारहरु र संघिय/प्रदेश सरकार स्तरीय आयोजनाहरु 30

३ परिच्छेद ३. खानेपानी अबस्थाको विस्लेषण ३१

३.१ विद्यमान खानेपानी आयोजना 31

३.२ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण 32

३.३ खानेपानीको सेवास्तर विश्लेषण 32

३.३.१ खानेपानीको गुणस्तर सेवास्तर 32

३.३.२ खानेपानीको परिमाण सेवास्तर 33

३.३.३ खानेपानीको पहुँच सेवास्तर 33

३.३.४ खानेपानीको विश्वसनीयता सेवास्तर 34

३.३.५ खानेपानीको समग्र सेवास्तर 35

३.३.६ खानेपानीको समग्र सेवास्तर निम्न हुनुका कारणहरुको विश्लेषण 35

३.३.७ अपांगता भएका व्यक्तिहरुको खानेपानीमा पहुँच अवस्था 40

३.४ निर्माणाधीन खानेपानी आयोजनाहरु 42

३.५ खानेपानी आयोजना नपुगेका बस्तिहरु 43

३.६ खानेपानी आयोजनाको संचालन अवस्था अनुसार घर संख्या विवरण 44

४ परिच्छेद ४: खानेपानी लक्ष्य, रणनीति तथा प्राथमिकता ४५

५ परिच्छेद ५: कार्यन्वयन रणनीति ४७

६ परिच्छेद ६: संस्थागत संरचना तथा विस्तार ४९

७ परिच्छेद ७: कार्य योजना तथा बजेट प्रक्षेपण ५१

७.१ गाउँपालिकाको आयश्रोत अनुमान 51

७.२ गाउँपालिकाको क्षेत्रगत बजेट 52

७.३ खानेपानी रणनीतिक कार्य योजना सन् २०२१-२०३० 52

७.४ खानेपानी रणनीति सन् २०२१-२०३० बजेट प्रक्षेपण 59

७.५ श्रोत परिचालन रणनीति 60

८ परिच्छेद ८: अनुगमन र समिक्षा ६१

अनुसूचीहरुः

अनुसुची १: खानेपानी रणनीतिक कार्ययोजना अनुसारका आयोजनाहरुको सुची

अनुसुची २: निर्माणाधीन खानेपानी आयोजनाहरुको सुची

अनुसुची ३: खानेपानी आयोजना पुग्न नसकेका वस्तीहरुको सुची

तालिकाहरु

तालिका नं. १: खानेपानी सेवा स्तर विश्लेषणमा प्रयोग भएका खानेपानी सेवास्तर सूचक तथा उपसूचकहरु....10
तालिका नं. २: खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्दा प्रयोग हुने समावेशी खानेपानी सेवास्तर सूचकहरु 12
तालिका नं ३: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको वडागत क्षेत्रफ़ल् विवरण....14
तालिका नं ४: ठाटीकाँध गाउँ पालिकाको भू-उपयोग अवस्था 15
तालिका 5: रामगाड जलाधार क्षेत्रको सहभागितात्मक मौसमी पात्रो....17
तालिका नं ६: वडाअनुसारको जनसान्खिकीय विवरण 18
तालिका नं ७: उमेर तथा लिङ्ग अनुसार ठाटीकाँध गाउँपालिकाको जनसंख्या बिबरण....18
तालिका नं ८: जातजाति अनुसार घरपरिवार संख्या र जनसंख्या विवरण....19
तालिका नं ९: भिन्न शारीरिक तथा मानसिक क्षमता भएका व्यक्तिहरुको विवरण 20
तालिका नं १०: सडक संजालको विद्यमान अबस्थाको विवरण....21
तालिका नं ११: गाउँपालिका स्तरीय निर्माणाधीन सडक संजालको विवरण....21
तालिका नं १२: शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण 22
तालिका नं १३: गाउँ पालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण....23
तालिका नं १४: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या विवरण....24
तालिका नं १५: गाउँपालिकाबाट बाहिर निकासी हुने वस्तुहरुको विवरण....25
तालिका नं १६: वडा अनुसार घरपरिवारहरुको वार्षिक आम्दानी 25
तालिका नं १७: ठाटीकाँध गाउँपालिकामा कार्यरत विकास साझेदारहरु र संघिय/प्रदेश सरकार स्तरीय आयोजनाहरुको विवरण 30
तालिका नं १८: खानेपानी आयोजना संख्या र सेवा वितरण 31
तालिका नं १९: धारा जडानको प्रकार अनुसार विद्यमान पाइपलाइन आयोजनाबाट सेवा % 31
तालिका नं २०: हाल संचालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाबाट वितरित धाराको पानीमा इ-कोलाई परिक्षणको नतिजा 32
तालिका नं २१: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा गुणस्तर सेवा स्तर....32
तालिका नं २२: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा परिमाण सेवा स्तर 33
तालिका नं २३: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा खानेपानीको पहुँच सेवा स्तर 34
तालिका नं २४: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा विश्वसनीयता सेवा स्तर....34
तालिका नं २५: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा समग्र सेवा स्तर....35
तालिका नं २६: आयोजनाका घरपरिवारहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (घरपरिवार संख्या) 36
तालिका नं २७: आयोजनाका घरपरिवारहरुको सूचक अनुसारका सेवा स्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (घरपरिवार %)....36
तालिका नं २८: आयोजनाका घरपरिवारहरुको खानेपानी समस्टिगत सेवास्तर अवस्था आधारभूत भन्दा निम्न स्तरको हुनुका कारणहरु 37
तालिका नं २९: स्वास्थ्य संस्थाहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (स्वास्थ्य संस्था संख्या) 37
तालिका नं ३०: स्वास्थ्य संस्थाहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (स्वास्थ्य संस्था%)....38
तालिका नं ३१: स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी समस्टिगत सेवास्तर अवस्था आधारभूत भन्दा निम्नस्तर हुनुका कारणहरु 38
तालिका नं ३२: विद्यालयहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (विद्यालय संख्या)....39

तालिका नं ३३: विद्यालयहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (विद्यालय%) 39
तालिका नं ३४: विद्यालयहरुको खानेपानी समस्टिगत सेवास्तर अवस्था आधारभूत भन्दा निम्न स्तरको हुनुका कारणहरु 40
तालिका नं ३५: एस एन भी नेपालको सर्भेक्षण अनुसार ठाटीकाँध गाउँपालिकामा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको विवरण 40
तालिका नं ३६: अपांगता भएका व्यक्तिहरुको खानेपानीमा पहुँच अवस्था विवरण 41
तालिका नं ३७: लिङ्ग अनुसार अपांगता भएका व्यक्तिहरुको विवरण 41
तालिका नं ३८: १० देखि ५० वर्ष उमेरका अपांगता भएका महिलाहरुको विवरण 42
तालिका नं ३९: हालै सम्पन्न भएका खानेपानी आयोजनाहरुको विवरण 42
तालिका नं ४०: हाल निर्माणाधिन रहेका खानेपानी आयोजनाहरुको विवरण 43
तालिका नं ४१: हाल खानेपानी आयोजना नभएका बस्तिहरुको विवरण 43
तालिका नं ४२: पाइपलाईन खानेपानी आयोजना नपुगेका बस्तिहरुमा जातजाति अनुसार घरपरिवार संख्या 44
तालिका नं ४३: ठाटीकाँध गाउँपालिकामा खानेपानी आयोजना पुगेका र आयोजना पुग्न नसकेका बस्तिहरुमा घर संख्या, स्वास्थ्य संस्था संख्या र विद्यालय संख्या 44
तालिका नं ४४: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको आयश्रोत र आय अनुमान आ.व. २०७७/७८ 51
तालिका नं ४५: गाउँ पालिकाको वाषिक क्षेत्रगत बजेट अनुमान आ. व. २०७७/७८ 52
तालिका नं ४६: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको रणनीतिक कार्ययोजना तथा लगानी अनुमान 53
तालिका नं ४७: ठाटीकाँध गाउँ पालिकाको खानेपानी रणनीति सन् २०२१-२०३० कार्यन्वयन गर्न लाग्ने बार्षिक लागत प्रक्षेपण 59
तालिका नं ४८: खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन अनुगमन तथा समिक्षा तालिका 61

चित्रहरु

चित्र नं. १: दैलेखको विगत ३० वर्षको जलवायु प्रवृत्ति 16
चित्र नं. २: विगत ३० वर्षको तापक्रम वृद्धि तथा वर्षाको प्रवृत्ति 16
चित्र नं. ३: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको संगठनात्मक ढांचा 28

परिभाषा

खानेपानी रणनीति	भन्नाले ठाटीकाँध गाउँपालिकाको "खानेपानी रणनीति २०७७-२०८७ (सन् २०२१-२०३०)" लाई सम्झनु पर्दछ।
एस.डी.ज़ी.	भन्नाले संयुक्त राष्ट्र संघको "दिगो विकास लक्ष्य सन् २०१६-२०३०" लाई सम्झनु पर्दछ।
एस.डी.पी.	भन्नाले नेपाल सरकार, खानेपानी मन्त्रालयको "नेपाल खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना वि. सं. २०७४-२०८७" लाई सम्झनु पर्दछ।
नेपाल रोडम्याप	भन्नाले नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोगको "नेपाल: दिगो विकास लक्ष्यहरू-वर्तमान अवस्था र भावी मार्ग चित्र वि. सं. २०७४-२०८७" लाई सम्झनु पर्दछ।
खानेपानी सेवा प्रदायक	भन्नाले खानेपानी आयोजना संचालन ब्यबस्थापन गर्ने उदेश्यले स्थापना भई सरकारमा दर्ता भएका सरकारी स्वायत्त संस्थान वा सामुदायिक संस्था वा उपभोक्ता समूह वा निजि उद्योग वा नागरिक समाज वा समूह वा व्यक्तिहरुलाई सम्झनु पर्दछ। हाल नेपालमा खानेपानी आयोजना संचालन ब्यबस्थापनको भूमिका गर्दै आएका नेपाल खानेपानी संस्थान, खानेपानी उपभोक्ता समिति, निजि उद्योग, खानेपानी स्व-सेवा गर्ने ससाना उपभोक्ता समूह वा परिवार, आदि समेत खानेपानी सेवा प्रदायक अन्तर्गत पर्दछन।
खानेपानी सेवास्तर	भन्नाले खानेपानी आयोजनाहरुले उपभोक्ता घरपरिवारहरुलाई उपलब्ध गराएको खानेपानीको चार तहको सेवास्तरहरु उच्च सेवास्तर, मध्यम सेवास्तर, आधारभूत सेवास्तर र निम्न सेवास्तर लाई बुझ्नु पर्दछ। खानेपानी सेवास्तर सूचकहरु परिमाण, गुणस्तर, पहुच र विश्वसनीयताको आधारमा खानेपानीको समग्र सेवास्तर निर्धारण हुन्छ। यी चार वटा सेवा सूचकहरुको समग्र सेवास्तरलाई खानेपानी सेवा स्तर भन्ने बुझ्नु पर्दछ। अर्थात् खानेपानी सेवास्तर भन्नाले यस खानेपानी रणनीतिमा परिभाषित गरे अनुसारको उपभोक्ता घरधुरीले खानेपानी धाराबाट उपलब्ध गरेको खानेपानी सेवास्तर भन्ने बुझ्नु पर्दछ।
गाविस	भन्नाले साबिक गाउँ विकास समितिलाई सम्झनु पर्दछ।

१ परिच्छेद १: खानेपानी रणनीतिको परिचय

१.१ परिचय

संयुक्त राष्ट्र संघको दिगो विकास लक्ष्य सन् २०१६-२०३० (छोटकरीमा "एस.डी.जी.") ले सन् २०३० (अर्थात् वि.सं. २०८७) सम्ममा सबैको निम्ति सुरक्षित र किफायती वा बेहोर्न सकिने खानेपानीको सर्वव्यापी र समानता मूलक पहुँच हासिल गर्ने लक्ष्य लिएको छ (लक्ष्य: ६.१)। यसको आधारमा नेपाल सरकार राष्ट्रिय योजना आयोगले नेपाल: दिगो विकास लक्ष्यहरू- वर्तमान अवस्था र भावी मार्ग चित्र वि. सं. २०७४-२०८७ (छोटकरीमा " नेपाल रोडम्याप") तयार गरेको छ | जस अनुसार निम्न परिमाणात्मक लक्ष्यहरु लिएको छ |

परिणात्मक लक्ष्यहरू र सूचकहरू		सन् २०३०
१	सुरक्षित खानेपानी प्रयोग गर्ने जनसँख्या प्रतिशत	९०
२	पाइपबाट वितरण गरिएको पानीमा पहुँच भएका परिवार प्रतिशत	९०
३	आधारभूत खानेपानी सेवामा पहुँच परिवार प्रतिशत	९९
४	घरपरिवारले प्रयोग गर्ने खानेपानीमा ई-कोलाइ जोखिमस्तर (प्रति १०० मिलि लिटर स्याम्पल पानीमा १ सी.एफ.यु. वा बढी भएको) परिवार प्रतिशत	१
५	धाराको पानीमा ई-कोलाइ जोखिमस्तर (प्रति १०० मिलि लिटर स्याम्पल पानीमा १ सीएफयू वा बढी भएको) परिवार प्रतिशत	१

एस.डी.जी. र नेपाल रोड़म्यापले लिएको लक्ष्य पुरा गर्नको लागि नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालयले नेपाल खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना वि. सं. २०७४-२०८७ (छोटकरीमा "एस.डी.पी.") तयार गरेको छ | जसले खानेपानी आयोजनाका सेवास्तर तथा सूचकहरु बर्गिकरण गरि खानेपानी सेवा स्तरको अवस्था विश्लेषण गर्न तथा लक्ष्य हासिल गर्नको लागि थप स्पस्ट मार्ग निर्देशन गरेको छ (परिच्छेद १.५) |

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा गाउँपालिकाले स्थानीय स्तरको बिकासको लागि आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका बिषयमा आवधिक, अल्पकालीन, मध्यकालीन, दिर्घकालिन क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमा गरि लागु गर्ने व्यवस्था गरेको छ | यस ऐनले गाउँ पालिकालाई खानेपानीको ब्यबस्थापन तथा नियमन गर्ने निर्देशन गरे अनुसार यो खानेपानी रणनीति तयार गरिएको छ | यस खानेपानी रणनिती तयार गर्दा दिगो विकास लक्ष्य, नेपाल रोडम्याप, एस.डी.पी. लाई मुख्य रुपमा आधार बनाइएको छ |

२०७६/७७ मा यस गाउँ पालिकाका सम्पूर्ण खानेपानी आयोजनाहरुको सेवा स्तर सर्भेक्षण तथा खानेपानी गुणस्तर परिक्षणको तथ्यांक विश्लेषण गरि यो रणनीति तयार गरिएको छ | साथै यो रणनीति ठाटीकाँध गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र २०७४, आवधिक गाउँविकास योजना २०७६/७७-२०७७/८०, बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, वार्षिक बजेट बिनियोजन, गाउँ पालिकाका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिहरुमा आधारित छ | यो रणनीति तर्जुमा गर्दा सहभागिता मुलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया पद्धती बमोजिम गाउँ सभा तथा कार्य पालिकाका पदाधिकारी, कार्यालयका कर्मचारी, खानेपानी सेवा प्रदायकहरुको प्रतिनिधि, बिद्यालयका प्रतिनिधि, स्वास्थ्य संस्थाका

प्रतिनिधि, दलित संस्थाका प्रतिनिधि, अपांगता भएकाहरुको संस्थाका प्रतिनिधि तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहभागितामा यो रणनीति तयार भएको हो |

सन् २०३० (वि.सं. २०८७) सम्ममा ठाटीकाँध गाउँपालिकाको खानेपानीको दिगो विकास लक्ष्य पुरा गर्नको लागि यो रणनीति तयार गरेको हो | यस रणनितीले ठाटीकाँध गाउँपालिका भित्रका घर परिवार, विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाहरु, महिला, पुरुष, यौनिक अल्पसंख्यक, अपांगता भएका व्यक्ति, दलित, अल्पसंख्यक तथा पिछडिएका घर परिवारहरु सबैलाई खानेपानीको उच्च स्तरको सेवामा पहुच सन् २०३० सम्म सुनिस्चित गरेको छ | यस रणनीति कार्यन्वयन गर्नका लागि आयोजनाको प्राबिधिक सर्भेक्षण गरि वार्षिक बिस्तृत खानेपानी योजना तयार गरिनेछ | साथै गाउँपालिकाको खानेपानी तर्फको बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट बिनियोजन गर्नमा यस रणनीतिलाई आधार बनाइने छ | यस रणनीति कार्यन्वयनको बार्षिक मुल्यांकन तथा प्रगति समिक्षा गरि आगामी बर्षको खानेपानी विकास योजना तयार गरिनेछ |

१.२ परिकल्पना

नेपालको संबिधान, एस.डी.जी., नेपाल रोडम्याप, एस.डी.पी., स्थानीय सरकार संचालन ऐन तथा अन्य नेपाल सरकारका नीति निर्देशिकाहरुको आधारमा यस ठाटीकाँध गाउँ पालिकाले महिला, पुरुष, यौनिक अल्पसंख्यक, बाल बालिका, युवा, अपांगता भएका व्यक्ति, दलित, अल्पसंख्यक तथा पिछडिएका घर परिवारहरु सबैलाई सन् २०३० सम्ममा निजि धारा, चौबिसै घण्टा सुरक्षित् तथा पर्याप्त पानी सहितको उच्च स्तरको खानेपानीको सेवामा पहुच पुराउने परिकल्पना गरेको छ | साथै सबै घरपरिवार, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सार्बजनिक स्थलहरुमा सबै समयमा उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध गराउने परिकल्पना गरेको छ | उच्च स्तरको खानेपानी सेवाबाट कोहि पनि नछुट्ने यस रणनीतिले परिकल्पना गरेको छ |

१.३ उदेश्य

यस रणनीतिका परिकल्पनाहरु हासिल गर्नका लागि देहाय अनुसारका खानेपानी सेवा विस्तारका उदेश्यहरु यस रणनीतिमा मुख्य रुपमा समाबेश गरिएको छ |

- हाल खानेपानी सेवा नपुगेकालाई पुराउने: हाल खानेपानीको सेवा पुग्न नसकेका घरपरिवार, स्वास्थ्य संस्था र बिद्यालयहरुलाई पहिलो प्राथमिकताका साथ खानेपानी सेवा पुराउने |
- खानेपानी सेवा स्तर वृद्धि गरि सबैलाई उच्च स्तरको सेवा उपलब्ध गराउने |
- खानेपानी आयोजनाको संचालन तथा मर्मत सम्भार ब्यबस्थापन गरि सबैलाई अटुट उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध गराउने |
- एक घर एक धारा: सबै घर परिवारलाई निजि धारा उपलब्ध गराउने |
- स्वास्थ्य संस्था, बिद्यालय र सार्बजनिक स्थलहरुमा धारा उपलब्ध गराउने |
- कोहि पनि छुट्ने छैन: खानेपानीको सेवा स्तर उन्नति गर्दा महिला, पुरुष, यौनिक अल्पसंख्यक, अपांगता भएका व्यक्ति, अल्पसंख्यक, पिछडिएका वर्ग तथा व्यक्ति कोहि पनि छुट्ने छैन |

१.४ सिद्धान्त

ठाटीकाँध गाउँपालिकाका सबैलाई उच्च स्तरको खानेपानी सेवा पुराउने लक्ष हासिल गर्नको लागि यस रणनीति कार्यन्वयन गर्दा निम्न सिद्धान्तहरु अबलम्बन गरिने छन् |

१. समाबेसी: खानेपानीको सेवा स्तर वृद्धि गर्ने कार्य गर्दा कोहि पनि ब्यक्ति वा वर्ग नछुट्ने गरि कार्यन्वयन गरिनेछ | देहाय अनुसारका व्यक्ति वा वर्गहरु नछुट्ने गरि यस्ता कार्यक्रमहरु कार्यन्वयन गरिनेछ |

- महिला, पुरुष, यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका, खानेपानी सेवाबाट बन्चितमा परेका घरपरिवारहरु
- सबै जातीय र सबै धार्मिक समुदायहरु
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु
- बिपन्न आर्थिक स्तरका घरपरिवारहरु जो खानेपानी आयोजनाको सेवा स्तर उन्नति कार्यक्रममा आबस्यक औषत आर्थिक योगदान गर्न असक्षम् छन्
- अल्पसंख्यक, जोखिममा रहेका घरपरिवारहरु

२. पारदर्शी र सुशासन: यस रणनीति कार्यन्वयन गर्दा पारदर्शिता र सुशासनलाई अबलम्बन गरिनेछ |

३. दिगोपन र लचकता: यस रणनीति कार्यन्वयन गर्दा वातावरणीय, सामाजिक, प्राबिधिक, आर्थिक, संस्थागत दिगोपन तथा लचकता लाई विशेष ध्यान दिइने छ |

१.५ परिभाषा: खानेपानी सेवा स्तर

नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालयले तयार गरेको नेपाल खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना वि. सं. २०७४-२०८७ (एस.डी.पी.) ले खानेपानीको परिमाण, गुणस्तर, पहुँच, विश्वसनीयताको आधारमा खानेपानी आयोजनाको सेवा स्तर बर्गिकरण गरेको छ | यसरि खानेपानी आयोजनाले उपलब्ध गराएको सेवा स्तरलाई सुन्य सेवास्तर, निम्न सेवास्तर, आधारभूत सेवास्तर, मध्यम सेवास्तर र उच्च सेवास्तरमा बिभाजन गरिएको छ | एस.डी.पी. को मापदण्ड अनुसार खानेपानी आयोजनाको सेवास्तर सूचकहरुलाई निम्न अनुसार निर्धारण गरिएको छ |

गुणस्तरको आधारमा खानेपानी सेवास्तर बर्गिकरण

सूचक	खानेपानी गुणस्तर सेवास्तर			
	निम्न	आधारभूत	मध्यम	उच्च
गुणस्तर परिक्षण	राष्ट्रिय गुणस्तर मानक (ग्रामीण मापदण्ड) पुरा गर्दैन वा परिक्षण गरेको छैन	राष्ट्रिय गुणस्तर मानक (ग्रामीण मापदण्ड) पुरा गर्छ	राष्ट्रिय गुणस्तर मानक पुरा गर्छ	राष्ट्रिय गुणस्तर मानक पुरा गर्छ

परिमाणको आधारमा खानेपानी सेवास्तर बर्गिकरण

सूचक		खानेपानी परिमाण सेवास्तर			
		निम्न	आधारभूत	मध्यम	उच्च
परिमाण	लि. प्र. व्य. प्र. दि.	२५-४५	४५-६५	६५-१००	१००-१५०
	वा				
	स्वच्छता	आधारभुत व्यक्तिगत र खाद्य स्वच्छता सम्भव नभएको (जब सम्म मुहानमै अभ्यास गरिँदैन)	सबै आधारभूत व्यक्तिगत र खाद्य स्वच्छता सम्भव हुने कपडा धुन र नुहाउन अपुग	सबै आधारभूत व्यक्तिगत र खाद्य स्वच्छता सुनिश्चित भएको; कपडा धुन र नुहाउन पनि सुनिश्चित हुने	सबै स्वच्छताका आवश्यकता हरू पुरा हुने

पहुँचको आधारमा खानेपानी सेवास्तर बर्गिकरण

सूचक	खानेपानी पहुच सेवास्तर			
	निम्न	आधारभूत	मध्यम	उच्च
पहुँच (Accessibility)	२५% भन्दा कम उपभोक्ताले निजी धारा जडान गरेको	२५% भन्दा बढी उपभोक्ताले निजी धारा जडान गरेको	१००% उपभोक्ताले निजी धारा जडान गरेको	१००% उपभोक्ताले निजी धारा जडान गरेको

विश्वसनीयताको आधारमा खानेपानी सेवास्तर वर्गीकरण

सूचक		खानेपानी विश्वसनीयता सेवास्तर			
		निम्न	आधारभूत	मध्यम	उच्च
विश्वसनीयता (Reliability) (सबै उपसुचकहरु पुरा हुनु पर्ने)	वितरण अवधि (घण्टा प्रति दिन)	८ घण्टा भन्दा कम	८ घण्टा (अधिक माग समयमा)	१२ घण्टा (दिनको समयमा)	२४ घण्टा (चौबीसै घण्टा)
	निरन्तरता	एक महिनामा एक पटक भन्दा बढी रुकावट हुने	एक महिनामा एक पटक सम्म रोकावट हुने	तीन महिनामा एक पटक सम्म रोकावट हुने	१२ महिनामा एक पटक सम्म रोकावट हुने
	लचकता	अवरुद्ध सेवा २ दिनमा सुचारु नहुने	अवरुद्ध सेवा २ दिनमा सुचारु हुने	अवरुद्ध सेवा १ दिनमा सुचारु हुने	अवरुद्ध सेवा १ दिनमा सुचारु हुने

१.६ खानेपानी सेवा स्तर सर्भेक्षण

एस.एन.भी. नेपालको सहयोगमा ठाटीकाँध गाउँपालिकामा खानेपानीको सेवा स्तर सर्भेक्षण भएको हो | यो सर्भेक्षण यस सर्भेक्षणको लागि प्रश्नावलीहरु एक्वोफ्लो मोबाइल यापको प्रयोग गरि यस गाउँपालिकाका सबै विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरुको सबै धाराहरुको तथ्यांक संकलन गरिएको छ | यो सर्भेक्षण पौष २०७६ देखि आश्विन २०७७ सम्म गरिएको थियो | यस सर्वेक्षणमा सबै संचालित खानेपानी आयोजनाका सबै धाराहरुको खानेपानी सेवा स्तरका सूचक तथा उप सूचक हरुको तथ्यांक संकलन भएको छ | साथै संचालनमा रहेका सबै धाराहरुको जी.पी.एस. स्थिति रेकर्ड भएको छ | यस सर्वेक्षणमा सेम्पल धाराको पानीको इ-कोलाई परिक्षण गरिएको छ | एउटा खानेपानी आयोजनाको १ देखि ३ वटा धाराको पानी परिक्षण गरिएको छ | पानी गुणस्तर परिक्षणको लागि सेम्पल धाराको छनौट गर्दा सबैभन्दा बढी प्रदुषण हुन सक्ने सम्भावना भएको धारालाई छनौट गरिएको छ | आयोजनाको पानी संकलन टंकीबाट सबैभन्दा टाढाको धारा अर्थात् वितरण पाइपलाइनको सबैभन्दा पुछारको धाराको पानीमा सबैभन्दा बढी प्रदुषण हुने सम्भावना भएकोले प्रत्येक आयोजनाको सबैभन्दा भन्दा लामो वितरण लाइन भएको धाराको पानीको सेम्पल गुणस्तर परिक्षणको लागि लिइएको छ | यदि यस्तो पुछारको धाराको वितरण पाइपलाइनको लम्बाई ५ कि.मी. भन्दा लामो भएमा वा फरक मुख्य वितरण पाइपलाइन शाखा भएमा वा पानी संकलन टंकी फरक भएमा एक आयोजनामा १ भन्दा बढी सेम्पल लिईएको छ | यस्ता धाराहरुको पानीको सेम्पल संकलन गरेर ६ घण्टा भित्रमा नजिकमा राखिएको पानी परिक्षण प्रयोगशालामा लगि परिक्षण गरिएको छ | सम्बन्धित वडामा वा नजिकको नियमित विद्युत पावर उपलब्ध हुने स्थानमा पानी परिक्षण प्रयोगशाला स्थापना गरि हाइजियना पानी गुणस्तर परिक्षण किटको प्रयोग गरि धाराको पानीमा इ-कोलाई परिक्षण गरिएको छ | यसरि हाइजियना पोर्टेबल किटको प्रयोगबाट धाराको पानीको गुणस्तर परिक्षण गरि इ-कोलाई सी.एफ.यु. को संख्या प्रति १०० मि.लि. सेम्पल पानीमा गणना छ |

यस रणनीति तर्जुमा गर्दा प्रयोग भएका खानेपानी सेवास्तरका सूचक तथा उपसूचकहरु

यस रणनीति तर्जुमा गर्दा खानेपानी सेवा स्तर र सूचकहरु निर्धारण तथा विश्लेषण निम्न तालिकामा उल्लेख भए अनुसार गरिएको छ जुन मुख्य रुपमा एस.डी.पी ले परिभाषित गरेको खानेपानी सेवा स्तर सूचकमा आधारित छ |

तालिका नं. 1: खानेपानी सेवा स्तर विश्लेषणमा प्रयोग भएका खानेपानी सेवास्तर सूचक तथा उपसूचकहरु

खानेपानी संकलन गर्ने धाराबाट उपलब्ध खानेपानी सेवा स्तर		निम्न सेवा स्तर	आधारभूत सेवा स्तर	मध्यम सेवा स्तर	उच्च सेवा स्तर
सेवा स्तर सूचक	उप सूचक				
गुणस्तर	पानी संकलन गर्ने धाराको पानीको गुणस्तर (परिक्षण गर्ने)	इ-कोलाई >0 सिएफयु/ १०० मि.लि., वा आर्सेनिक>०.०५ मि.ग्रा./लिटर	इ-कोलाई ≤0 सिएफयु/१०० मिलिलिटर र आर्सेनिक ≤०.०५ मि.ग्रा. /लिटर (भूमिगत खानेपानीको श्रोतको लागि मात्र)		

खानेपानी संकलन गर्ने धाराबाट उपलब्ध खानेपानी सेवा स्तर		निम्न सेवा स्तर	आधारभूत सेवा स्तर	मध्यम सेवा स्तर	उच्च सेवा स्तर
सेवा स्तर सूचक	उप सूचक				
	पानीको श्रोतको प्रकार	असंरक्षित् श्रोत	संरक्षित् मुहान वा प्रशोधन सहितको असंरक्षित् श्रोत		
परिमाण	परिवारको लागि आबश्यक दैनिक पानीको परिमाणको प्रयाप्तता मापन (लिटर प्रति दिन प्रति व्यक्ति परिमाणको प्रतिनिधित्व गर्ने सूचक)	निम्न लिखित सबै कामको लागि खानेपानी पर्याप्त भएको घरपरिवारको भनाइ: ● पिउने र खान पकाउने (२५-४४ लि./व्य./दि.)	निम्न लिखित सबै कामको लागि खानेपानी पर्याप्त भएको घरपरिवारको भनाइ: ● पिउने र खाना पकाउने ● सरसफाई (घर तथा शौचालय) + आधारभूत स्वच्छता (शौचालय प्रयोग, हात धुने) [४५-६५ लि./व्य./दि.]	निम्न लिखित सबै कामको लागि खानेपानी पर्याप्त भएको घरपरिवारको भनाइ: ● पिउने र खाना पकाउने ● सरसफाई (घर तथा शौचालय) + आधारभूत स्वच्छता (शौचालय प्रयोग, हात धुने) ● नुहाउने ● लुगा धुने [६५–१०० लि./व्य./दि.]	निम्न लिखित सबै कामको लागि खानेपानी पर्याप्त भएको घरपरिवारको भनाइ: ● पिउने र खाना पकाउने ● सरसफाई (घर तथा शौचालय) + आधारभूत स्वच्छता (शौचालय प्रयोग, हात धुने) ● नुहाउने ● लुगा धुने ● करेसाबारी/बगैचा र वस्तु पालन [>१०० लि./व्य./दि.]
पहुँच	घर देखि पानी संकलन गर्ने धारा सम्मको दुरी (नाप लिने)	घर देखि सामुदायिक धाराको दुरी > १५० मिटर	घर देखि सामुदायिक धाराको दुरी ≤ १५० मिटर	घरमा निजि धारा जडान	घरमा निजि धारा जडान
विश्वसनीयता	धारामा दैनिक पानी आउने समय (घण्टा प्रति दिन)	< ८ घण्टा प्रति दिन	८ – ११ घण्टा प्रति दिन	१२ – २३ घण्टा प्रति दिन	२४ घण्टा प्रति दिन
	धारामा पानी सेवा रुकावट हुने आवृत्ति (गत १२ महिनामा)	> १ रुकावट प्रति महिना	≤ १ रुकावट प्रति महिना	≤ १ रुकावट प्रति ३ महिना	≤ १ रुकावट प्रति वर्ष

खानेपानी संकलन गर्ने धाराबाट उपलब्ध खानेपानी सेवा स्तर		निम्न सेवा स्तर	आधारभूत सेवा स्तर	मध्यम सेवा स्तर	उच्च सेवा स्तर
सेवा स्तर सूचक	उप सूचक				
	रुकावट भएको पानी सेवा फेरी सुचारु हुन लागेको सबै भन्दा बढी समय (गत १२ महिनामा)	एक पटक पानी सेवा रुकावट हुँदा बढीमा पानी सेवा रुकावट भएको > २ दिन	एक पटक पानी सेवा रुकावट हुँदा बढीमा पानी सेवा रुकावट भएको ≤ २ दिन	एक पटक पानी सेवा रुकावट हुँदा बढीमा पानी सेवा रुकावट भएको ≤ १ दिन	

माथिका सूचक तथा उपसूचकहरु प्रयोग गरि प्रत्येक धाराबाट उपलब्ध भएको खानेपानी सेवा स्तरको आधारमा त्यस धाराको खानेपानी सेवास्तर निर्धारण गरिनेछ | आयोजनाको खानेपानी सेवा स्तर निर्धारण गर्दा सबै भन्दा निम्न सेवास्तर भएको धारालाई आधार मानिने छ | सबै भन्दा निम्न स्तरको सेवा उपलब्ध भएको धाराको सेवा स्तर नै त्यस आयोजनाको सेवा स्तर निर्धारण हुनेछ | सेवा स्तर वृद्धि गर्नको लागि त्यस आयोजनाले उक्त धाराको सेवा स्तर वृद्धि गर्नु पर्ने हुन्छ | साथै, चार वटा सूचक अनुसारका सेवा स्तरहरु: परिमाण सेवा स्तर, गुणस्तर सेवा स्तर, पहुच सेवा स्तर र विश्वसनीयता सेवा स्तरहरु मध्ये सबै भन्दा निम्न रहेको सेवा स्तर नै समग्र सेवा स्तर हुनेछ |

यस रणनीति कार्यन्वयन गर्दा प्रयोग हुने खानेपानी सेवास्तरका समाबेशी सूचकहरु

निम्न अनुसारका खानेपानी समाबेशी सेवा स्तर सूचकहरु खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गरि सेवा स्तर उन्नति गर्दा प्रयोग गरिनेछ | खानेपानीको समग्र सेवा स्तर वृद्धि गरि आयोजनाको खानेपानी सेवा स्तर आधारभूत, मध्यम र उच्चमा पुराउनको लागि तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि सेवा स्तर र अल्पसंख्यक र बन्चितमा परेकाहरुको सेवा स्तर समेत वृद्धि गर्नु पर्नेछ | यसरि यी दुई वटा समाबेशी सूचकहरु समेतको सेवा स्तरले आयोजनाको खानेपानी समग्र सेवा स्तर निर्धारण हुनेछ |

तालिका नं. २: खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्दा प्रयोग हुने समावेशी खानेपानी सेवास्तर सूचकहरु

समाबेशी खानेपानी सेवा स्तर सूचक	निम्न सेवा स्तर	आधारभूत सेवा स्तर	मध्यम सेवा स्तर	उच्च सेवा स्तर
अपांगता भएका व्यक्तिहरुको खानेपानीमा पहुँच	अपांगता भएको व्यक्तिको लागि उपयुक्त बाटो समेत नभएको	अपांगता भएको व्यक्तिको लागि उपयुक्त बाटो भएको तर रयाम्प नभएको	अपांगता भएको व्यक्तिको लागि बाटो, रयाम्प र स्पर्श टायल भएको तर समाउने ह्यान्ड रेलिंग नभएको	अपांगता भएको व्यक्तिको लागि बाटो, रयाम्प, स्पर्श टायल र समाउने ह्यान्ड रेलिंग भएको
अल्पसंख्यक र बन्चितमा परेका घरपरिवारका लागि खानेपानीको पहुँच	खानेपानी संकलन गर्ने धारा दलित वा अल्पसंख्यकको घरबाट >१५० मिटर टाढा	खानेपानी संकलन गर्ने धारा दलित वा अल्पसंख्यकको घरबाट ≤१५० मिटर टाढा	दलित वा अल्पसंख्यकको घर परिसरमा खानेपानीको निजि धारा रहेको	दलित वा अल्पसंख्यकको घर परिसरमा खानेपानीको निजि धारा रहेको

२ परिच्छेद २: गाउँपालिकाको प्रोफाइल

२.१ गाउँपालिकाको सम्क्षिप्त परिचय

नेपालको कर्णाली प्रदेश अन्तर्गत दैलेख जिल्लाका चार नगरपालिका र सात गाउँपालिका मध्ये ठाँटीकाँध गाउँपालिका दैलख जिल्ला निवाचन क्षेत्र नं. २ मा पर्दछ । पूर्वमा दैलेख जिल्लाको चामुण्डा विन्द्रासैनी नगरपालिका र भैरबी गाउँपालिका, उत्तरमा कालिकोट जिल्लाको कालिका गाउँपालिका पश्चिममा दैलेखको आठवीस नगरपालिका र दक्षिणमा चामुण्डा विन्द्रासैनी न.पा. र आठवीस न.पा. को भूभागको वीचमा अवस्थित ठाटीकाँध गाउँपालिका प्राकृतिक सम्पदा, साधन श्रोतमा सम्पन्न भएर पनि आर्थिक रुपले कमजोर रहेको छ । हाम्रो यस ठाटीकाँध गाउँपालिकामा साविक विशाला गा.वि.स., साविक तोलिजैसी गाविस र साविक लकान्द्र गा.वि.स. मिलेर सिङ्गो गाउँपालिका वनेको छ । यस गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल ९०.७५ वर्ग किलोमिटर छ भने राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जम्मा जनसंख्या १८,८९६ रहेको छ । बसोवासका हिसावले यस गाउँपालिकामा विभिन्न जात जातिहरु रहेको छन् । जसमा व्राहमण, क्षेत्री, दमाई, कामी, बादि, आदिवासी जनजाति आदिको वसोवास गरि आएका छन् । जसका आफ्नै भाषा भाषि छन् । जल, जमिन, जंगल, जडिवुटी, जंगली जनावर, एवम उर्वरभूमि रहेको यो गाउाँपालिका पूर्व पश्चिम उत्तर दक्षिण गोलाकार भू–धरातल भएको अनेकतामा एकता रहेको गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिकाको उत्तरी क्षेत्रमा रहेको वनजंगलका कारण पानीका प्रशस्त श्रोतहरु, जडिवुटी, जंगली जनावर, तथा निलम पाइनुका साथै स्याउ खेती र अलैची, खेतीको संभावना समेत रहेको छ । साथै पशुपालन तथा विभिन्न तरकारी खेतीको पनि प्रशस्त सम्भावना रहेको छ । यस गाउँपालिकाको मध्ये भागमा विभिन्न खाद्यवाली जस्तै धान, गहुँ, मकै, कोदो एवम तरकारी खेतीको प्रशस्त संभावना रहेको छ ।

पूर्वमा रामगाड, उत्तरमा भूतगाड भएर वग्ने सिङ्गो रामगाड खोला, पश्चिम तर्फ वग्ने चिनेखोला निरन्तर वगिरहने खोलाहरु हुन । यी ३ वटै खोलाहरुबाट ढुङगा, गिट्टी, वालुवा, जस्ता निर्माण सामाग्रीहरु उपलब्ध गर्न गराउन सकिने अवस्था छ । साथै जलविधुतको प्रशस्त सम्भावनाहरु रहेका छन् । लेकाली क्षेत्रमा पाईने निलम ढुङगा र जौचौरमा भएको तामाखानी एवम तिरुवा टोलको फलाम खानी को उत्खनन गर्न सकेमा ठाटीकाँध गाउँपालिका लगायत सिङगो दैलेख जिल्ला, प्रदेश र राष्टकै आर्थीक समृद्धिमा टेवा पुग्ने सम्भावना रहेको छ । (श्रोतठाटीकाँध गाउँ पलिककोट वेबसाइट)

२.२ गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था

२.२.१ भौगोलिक अवस्थिति

राजनितिक हिसाबले दैलेखका ११ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये जिल्लाको प्रतिनिधि सभा निर्बाचन क्षेत्र नं. २ तथा प्रदेश सभा २ख अन्तर्गत यो गाउँपालिका पर्दछ | विश्व मानचित्रमा यसको फैलावट २८ डिग्री ५५ मिनेट उत्तर देखि २९ डिग्री ०३ मिनेट उत्तरी अक्षांश सम्म र ८१ डिग्री ३० मिनेट पूर्व देखि ८१ डिग्री ३७ मिनेट पुर्बी देशान्तर सम्म रहेको छ | समुद्री सतह बाट ७०० मिटर देखि २९६० मिटर सम्मको उचाईमा रहेको यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफ़ल् ८८.२२ वर्ग किलोमिटर रहेको छ |

जिल्ला सदरमुकाम नारायण नगरपालिकाबाट ५७ किलोमिटरको दुरीमा यो गाउँपालिकाको सदरमुकाम लकान्द्र रहेको छ | यस गाउँपालिकाको पूर्वमा चामुण्डा विन्द्रासैनी नगरपालिका भैराबी गाउँपालिका, र पश्चिममा आठवीस नगरपालिका पर्दछन | त्यसैगरि उत्तरमा कालिकोट जिल्लाको कालिका गाउँपालिका र दक्षिणमा चामुण्डा विन्द्रासैनी न.पा. र आठवीस न.पा. संग सिमाना जोडिएको छ | (श्रोत: नेपाल सरकारको जीआईएस म्याप)

पूर्वमा दैलेख जिल्लाको चामुण्डा विन्द्रासैनी नगरपालिका, उत्तरमा कालिकोट जिल्लाको कालिका गाउँपालिका पश्चिममा दैलेखको आठवीस नगरपालिका र दक्षिणमा चामुण्डा विन्द्रासैनी न.पा. र आठवीस न.पा. को भूभागको वीचमा अवस्थित ठाटीकाँध गाउँपालिका प्राकृतिक सम्पदा, साधन श्रोतमा सम्पन्न भएर पनि आर्थिक रुपले कमजोर रहेको छ।

२.२.२ क्षेत्रफ़ल

दैलेख जिल्लाको साबिकका 3 वटा गाबिसहरु लकान्द्र, विशाला र तोलीजैसी गाबिसका २७ वटा वडाहरु मिलेर यो गाउँपालिका बनेको हो | ठाटीकाँध गाउँपालिकाका वडाहरुको भौगोलिक संरचना तथा क्षेत्रफ़ल निम्न अनुसार रहेको छ |

तालिका नं ३: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको वडागत क्षेत्रफ़ल् विवरण

ठाटीकाँध गाउँ पालिकाको वडा नं.	साबिक गाबिस	साबिक गाबिसका वडाहरु	क्षेत्रफ़ल् (वर्ग कि.मि.)
१	लकान्द्र	६–९	११.१४
२	लकान्द्र	१–५	९.७३
३	विशाला	१–५	२५
४	विशाला	६–९	२२.३६
५	तोलीजैसी	१–६	११.१२
६	तोलीजैसी	७–९	८.८७
	जम्मा		८८.२२

श्रोत: स्थानीय निकायको जिआइएस् नक्सा, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

२.२.३ वर्तमान भूउपयोग

ठाटीकाँध गाउँपालिकाको क्षेत्रफ़ल् ८,८२२ हेक्टर अर्थात् ८८.२२ वर्ग किलो मिटर रहेको छ | जसमा कृषि योग्य जमिनको क्षेत्रफ़ल् ४,०३२ हेक्टर, बन क्षेत्र ३,८२० हेक्टर रहेको छ , भने अन्य भू-भाग नदि नाला, खोला, सडक, आद्योगिक क्षेत्र आदिले ओगटेको छ | यस गाउँपालिकाको भू-उपयोगलाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ |

तालिका नं ४: ठाटीकाँध गाउँ पालिकाको भू-उपयोग अवस्था

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफ़ल् (हेक्टर)	प्रतिशत
१	कृषि क्षेत्र	४,०३२.००	४५.७०
२	बन तथा चरण क्षेत्र	३,८२०.००	४३.३०
३	खोलानाला, ताल तलैया, औद्योगिक क्षेत्र, सडक, आदि	९७०.००	११.००
	जम्मा	८,८२२.००	१००.००

श्रोत: नेपाल सरकारको जीआईएस नक्सा

२.२.४ नदि, खोला तथा ताल तलैया

दैलेख जिल्लामा वार्षिक १५०० मिलि मिटर औसत वर्षात हुने गर्छ | त्यसैले ठाटीकाँध गाउँपालिका क्षेत्र भित्र महाभारत शृंखलाबाट उत्पत्ति भएका कर्णाली नदीका बाह्रै महिना पानी बगीरहने दर्जनौं सहायक ठुला साना नदि, खोलाहरु रहेका छन् | मुख्य गरि रामगाड, भुतगाड र चिन्ने खोला जस्ता ठुला खोला/नदि देखि साना खोला, खोल्सा तथा मूलहरु रहेका छन् | साथै यस गाउँपालिका भित्र ऐतिहासिक, धार्मिक, संस्कृतिक, पर्यटकीय तथा वातावरणीय जल सम्पदाको महत्व बोकेको मदान ताल र साना ठुला जल सम्पदा क्षेत्रहरु रहेका छन् |

२.२.५ जलवायु तथा जलवायु परिवर्तनको जोखिम

जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले दैलेख जिल्ला अति प्रभावित जिल्लाको रुपमा रहेको छ। जिल्ला स्तरीय छलफल तथा प्रारम्भिक कार्यशाला गोष्ठीका सहभागीहरुले पनि यहाँ जलवायुको प्रत्यक्ष असर परेका अनुभवहरु आदान प्रदान गरेका थिए । साथै रामगाड जलाधार क्षेत्रमा अबस्थित चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगर गाउंपालिका वडा नं. ८ का समुदायले पनि जलवायुपरिवर्तन प्रत्यक्ष रुपमा महसुस गरेको तथा यसबाट कृषि लगायत विभिन्न क्षेत्रहरुमा पारेको प्रभावहरुको अनुभव सहितका उदाहरणहरु छलफलहरुमा सरोकारवालाहरुले प्रस्तुत गरेका थिए । स्थानीयस्तरमा भएका छलफल, सहभागितामूलक रुपमा तयार गरिएका मौसमी पात्रो तथा समयरेखाहरु मार्फत यस रामगाड जलाधार क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन उल्लेख्य रुपमा भएको देखिएको छ। सन १९८६ देखि २०१३ सम्मको वर्षा तथा तापक्रमको तथ्यांकहरु विश्लेषण गर्दा जिल्लास्तरमा वर्षा हुने महिनाहरु क्रमशः पछि सर्दै गएको तथा तापक्रम क्रमशः बढेको देखिन्छ ।

यस जिल्लाको वार्षिक औसत तापक्रम २५ डिग्री देखि ३५ डिग्री सेन्टिग्रेड सम्म रहेको छ। यस गाउंपालिकामा जलवायू मापनको छुट्टै स्टेसन नभएकोले जिल्लास्तरमा प्राप्त तथ्यांकहरुको विश्लेषणबाट प्राप्त विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

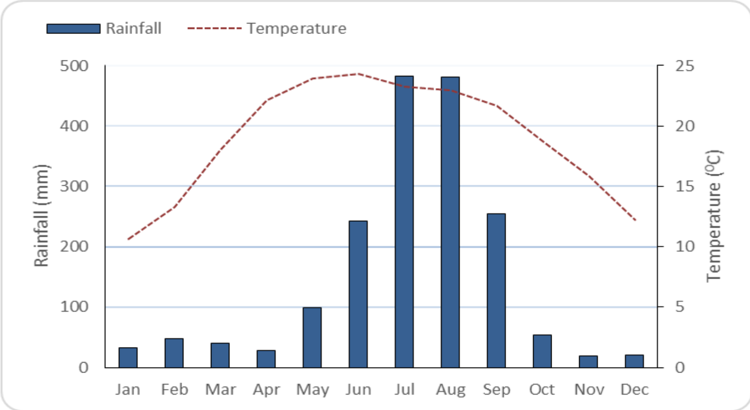

चित्र नं. १: दैलेखको विगत ३० वर्षको जलवायु प्रवृत्ति

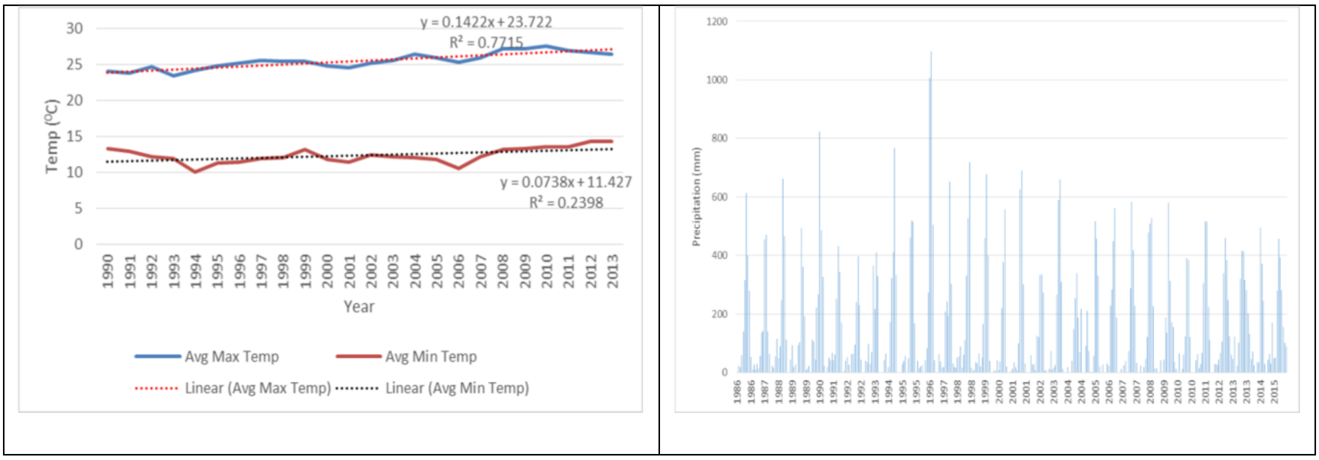

चित्र नं. २: विगत ३० वर्षको तापक्रम वृद्धि तथा वर्षाको प्रवृत्ति

श्रोत: रामगाड जलाधार क्षेत्रमा अवस्थित चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका वडा नं. ८ का समुदायसंग आशा प्रोजेक्टले तयार गरेको मौसमी पात्रो, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (आ.व.२०७४/७५-२०७६/७७)

माथिको चित्रमा सन १९९० देखि २०१३ सम्मको जिल्लाको तापक्रम तथा वर्षाको समग्र प्रवृत्ति प्रस्तुत गरिएको छ। जस अनुसार १९९० मा अधिकतम तापक्रम करिब २४ डिग्री सेन्टग्रेड रहेकोमा २०१३ मा २६ डिग्री सेन्टग्रेड भन्दा माथि रहेको देखिएको छ। त्यस्तै न्युनतम तापक्रम पनि करिब ११.३० डिग्री सेन्टग्रेडबाट बढेर १३.३० डिग्री सेन्टग्रेडमा पुगेको देखिन्छ। वर्षाको मात्रामा प्रष्ट उतारचढाव देखिएको र समग्रमा वार्षिक पानीको मात्रा कम हुदै गएको देखिन्छ। स्थानीयस्तरका सचेतना अभिवृद्धी तथा योजना तर्जुमा कार्यक्रमहरुका सहभागिहरुले खंडेरीका दिनहरु बढ्दै गएको तथा तापक्रम बढेको कुरा समयरेखा मार्फत व्यक्त गरेकोले वैज्ञानिक तथा सहभागितामुलक दुबै विधिबाट विश्लेषण गर्दा पनि जलवायू परिवर्तन क्रमश: भैरहेको देखिएको छ। गाउं सङ्कटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता लेखाजोखाका लागि भौगोलिक सूचना प्रणाली तथा सहभागितामूलक परिदृष्य विकासको समेत प्रयोग गरी सहभागितामूलक विधिहरु प्रयोग गरिएको छ। रामगाड जलाधार क्षेत्रमा विगत ३० वर्षको अन्तरालमा मौसममा देखिएका परिवर्तन तथा वालीको समयमा निम्नानुसार फरक देखिएको छ।

तालिका 5: रामगाड जलाधार क्षेत्रको सहभागितात्मक मौसमी पात्रो

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	बैशाख	जेष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	मान (१-४)
वर्षा तथा यसको स्वरुप	मनसुन बर्षा	पहिले													३ महिनाले घटेको तर पानि अहिले धेरै पर्ने गरेको	४
		अहिले														
	हिउँदे बर्षा	पहिले													१ महिनाले घटेको र १ महिना पछि सरेको	४
		अहिले														
	हिमपात	पहिले													हिउँ अहिले छैन	२
		अहिले														
	तुसारो	पहिले													१ महिनाले बढेको,बोट बिरुवा सुक्ने गरेको	३
		अहिले														
तापक्रम	गर्मिका दिनहरु	पहिले													१.५ महिनाले बढेको	४
		अहिले														
	जाडोका दिनहरु	पहिले													२ महिनाले घटेको	४
		अहिले														
विरुवाको व्यवहार	बालीमा फुल लाग्ने समय	पहिले													आरु २ महिना अगाडी फुल्छ	४
		अहिले														
	बालीमा फुल पाक्ने समय	पहिले													१ महिनाले अघि सरेको	४
		अहिले														
प्रकोपको स्वरुप	बाढी/ पहिरो	पहिले													पानी पर्ने समयमा परिवर्तन नभएको तर मुसलधारे पानि पर्ने गरेको	४
		अहिले														
जिविकोपार्जनका कियाकलाप	स्थानिय धान छर्ने	पहिले													१ महिना पछि सरेको	३
		अहिले														
	धान काट्ने	पहिले													काट्ने समयमा परिवर्तन छैन	३
		अहिले														
भौतिक श्रोतको जानकारी	पानीको मूल फुट्ने	पहिले													मुहान फुट्छ तर सङ्ख्या घटेको छ	४
		अहिले														

श्रोत: रामगाड जलाधार क्षीत्रमा अबस्थित चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका वडा नं. ८ का समुदायसंग आशा प्रोजेक्टले तयार गरेको मौसमी पात्रो, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (आ.व.२०७४/७५ - २०७६/७७)

२.३ गाउँपालिकाको जनसंख्या बनौट

२.३.१ वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्या

ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७ अनुसार यस गाउँ पालिकाको सबै वडाहरुमा गरि कुल ३९८५ घरधुरी रहेको छ | वडागत रुपमा घरधुरी संख्या लाई विश्लेषण गर्दा बिबिधता युक्त रहेको देखिन्छ | सबै भन्दा कम घरधुरी वडा नं. १ मा ६०६ र सबै भन्दा बढी वडा नं. ३ मा ८०८ रहेको छ |

यस प्रोफाइल अनुसार गाउँपालिकाको जम्मा जनसख्या २०६७०, पुरुष १०८०४, महिला ९८६३ र यौनिक अल्पसंख्यक ३ रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार भने यस गाउँपलिकाको जम्मा घरधुरी संख्या ३३२७, जनसख्या १८८९६, पुरुष ९३८९ र महिला ९५०७ रहेको देखिन्छ। (तालिका नं. ६)

तालिका नं ६: वडाअनुसारको जनसान्खिकीय विवरण

वडा नम्बर	घरधुरी			जनसंख्या			
	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	जम्मा	पुरुष	महिला	यौनिक अल्पसंख्यक	जम्मा
१	५३१	७५	६०६	१७१८	१६०८		३३२६
२	५६३	५५	६१८	१७४९	१५६२		३३११
३	७४४	६४	८०८	१९६९	१७८१		३७५०
४	५७४	५९	६३३	१८१०	१६६२	१	३४७३
५	६००	७०	६७०	१७५८	१६७८	१	३४३७
६	६४९	१	६५०	१८००	१५७२	१	३३७३
जम्मा	३६६१	३२४	३९८५	१०८०४	९८६३	३	२०६७०

श्रोत: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७

वडा नं.	समावेश गाविस	घरधुरी संख्या	जनसंख्या	पुरुष	महिला	औसत परिवार आकार
१,२	लकान्द्र (१-९)	१०४९	५,८९४	२,९६६	२,९२८	५.६
३,४	विशाला (१-९)	११९५	६,७०७	३,२९८	३,४०९	५.६
५,६	तोलीजैसी (१-९)	१०८३	६,२९५	३,१२५	३,१७०	५.८
जम्मा		३३२७	१८,८९६	९,३८९	९,५०७	५.७

श्रोत: नेपाल सरकारको राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.३.२ उमेर तथा लिङ्ग समूह अनुसार जनसख्या

यस गाउँ पालिकाकामा रहेका जनसंख्यालाई उमेरगत समुहमा बिभाजन गरेर प्रस्तुत गर्दा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको जनसंख्या २८४७, ५ वर्ष देखि १४ वर्ष उमेर समुहमा ५८९१, १५ देखि २४ वर्ष उमेर समुहमा ३४८०, २५ देखि ५९ वर्ष समुहमा ५५२१, ६० देखि ६९ बर्ष समुहमा ७८९ र ७० देखि माथिको उमेर समूहमा ३६८ रहेको पाईयो। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकाको उमेर र लिङ्ग समूह अनुसारको जनसंख्या विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं ७: उमेर तथा लिङ्ग अनुसार ठाटीकाँध गाउँपालिकाको जनसंख्या बिबरण

लिङ्ग	जम्मा	उमेर (वर्ष) समुहगत जनसंख्या							
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९
जम्मा जनसख्या	१८८९६	२८४७	३२२२	२६६९	१९०३	१५७७	१२८१	९७५	९२५

पुरुष जनसख्या	९३८९	१४१९	१६०६	१३५९	९४०	७३७	५९१	४६८	४५७
महिला जनसख्या	९५०७	१४२८	१६१६	१३१०	९६३	८४०	६९०	५०७	४६८
पुरुष%	४९.७	४९.८	४९.८	५०.९	४९.४	४६.७	४६.१	४८	४९.४
महिला%	५०.३	५०.२	५०.२	४९.१	५०.६	५३.३	५३.९	५२	५०.६

लिङ्ग	उमेर (वर्ष) समुहगत जनसंख्या							
	४०–४४	४५–४९	५०–५४	५५–५९	६०–६४	६५–७९	७०–७४	७५+
जम्मा जनसख्या	७६६	६८४	५२७	३६३	४७३	३१६	२१२	१५६
पुरुष जनसख्या	३५३	३६३	३०१	१९७	२३७	१७१	९९	९१
महिला जनसख्या	४१३	३२१	२२६	१६६	२३६	१४५	११३	६५
पुरुष%	४६.१	५३.१	५७.१	५४.३	५०.१	५४.१	४६.७	५८.३
महिला%	५३.९	४६.९	४२.९	४५.७	४९.९	४५.९	५३.३	४१.७

श्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.३.३ जातजातिका आधारमा जनसख्या

ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७ अनुसार ठाटीकाँध गाउँपालिकामा ६९% ब्राह्मण, क्षेत्रि, ठकुरी, सन्यासी, ३.५% जनजाती, र २८.७% दलित घरपरिवारहरु रहेका छन् |

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार ठाटीकाँध गाउँपालिकामा ३९.९% ब्राह्मण, क्षेत्रि, ठकुरी, सन्यासी, ४.१% जनजाती, २७.८% दलित र २८.२% अन्य जातजातिको जनसंख्या रहेका छन् | जातजाति सम्बन्धि बिस्तृत विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ |

तालिका नं ८: जातजाति अनुसार घरपरिवार संख्या र जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	जातजाती अनुसार घरपरिवार संख्या					
	पहाडी ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी	तराई ब्राह्मण/राजपुत	पहाडी जनजाति	तराई जनजाति	पहाडी दलित	जम्मा
१	३५५	०	१	०	२५३	६०६
२	४०४	०	४३	०	१७६	६१८
३	५२३	०	४५	०	२५३	८०८
४	४५७	०	५०	०	१३१	६३३
५	४३३	०	१	०	२३८	६७०
६	५७६	०	०	०	९३	६५०
जम्मा	२७४८	०	१४०	०	११४४	३९८५
प्रतिशत	69	0	3.5	0	28.7	100

श्रोत: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७

क्र.सं.	जातजाति	जनसंख्या	प्रतिशत
१	ब्राह्मण, क्षेत्रि, ठकुरी, सन्यासी	७५४५	३९.९
२	जनजाती	७७६	४.१
३	दलित	५२५३	२७.८
४	अन्य जातजाति	५३२२	२८.२
	जम्मा	१८८९६	१००.०

श्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.३.४ अपांगताका आधारमा जनसंख्या

राष्ट्रिय जनागणना २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा जम्मा ७४२ जना अपांगता भएका व्यक्ति छन् भने ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७ अनुसार ४०४ जना अपांगता भएका व्यक्तिहरु छन् | सो सम्बन्धि बिस्तृत बिबरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ |

तालिका नं ९: भिन्न शारीरिक तथा मानसिक क्षमता भएका व्यक्तिहरुको विवरण

वडा नम्बर	अपाङ्गताको स्थिति										
	अपाङ्गता नभएको	शारिरीक अपाङग ता भएको	बौद्धिक अपाङग ता भएको	दृश्टि बिहिन (आँखा नदेख्ने)	बहिरा (सुन्न र बोल्न नसक्ने)	स्वर बोलाई सम्बन्धी अपाङगता (भकभके)	मनोसामाजिक अपाङग ता भएको	सुस्त मन स्थिती	बहु अपाँगता	उपलब्ध नभएको	जम्मा
१	३२४९	४०	२	३	२		३			१४	३३२६
२	३२६४	२३	१	५			३		५	५	३३११
३	३५३९	१३८	११	१०	५		१		१०	१७	३७५०
४	३३८४	३३	२	११	११		७		४	११	३४७३
५	३३५६	३०	२	१४	३		१		२	१९	३४३७
६	३३२२	१६	२	१			१		२	२७	३३७३
जम्मा	२०११४	२८०	२०	४४	२१	०	१६	०	२३	९३	२०६७०

श्रोत: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७

वडा नं.	साबिक गाविस	लिङ्ग	कुल जन संख्या	अपांगता नभएका जनसंख्या	अपांगता भएका जनसंख्या							
					शारी-रिक	न्युन दृष्टि	सुस्त श्रवण	दृस्टी बिहिन	बहिरा	मानसिक अपांगता	बौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता
१,२	लकान्द्र	जम्मा	५८९४	५८०८	४७	१७	५	०	६	१	४	६
		पुरुष	२९६६	२९१६	२४	८	५	०	४	०	३	६
		महिला	२९२८	२८९२	२३	९	०	०	२	१	१	०
३,४	बिशाला	जम्मा	६७०७	६२४७	१९६	९२	९०	९	३२	१६	५	२०
		पुरुष	३२९८	३०३६	११४	४९	५१	५	२१	७	३	१२

		महिला	३४०९	३२११	८२	४३	३९	४	११	९	२	८
५,६	तोली-जैसी	जम्मा	६२९५	६०९९	१०२	४४	२२	२	११	७	०	८
		पुरुष	३१२५	३००३	६३	२८	१३	१	७	५	०	५
		महिला	३१७०	३०९६	३९	१६	९	१	४	२	०	३
कुल जम्मा		जम्मा	**१८८९६**	**१८१५४**	**३४५**	**१५३**	**११७**	**११**	**४९**	**२४**	**९**	**३४**
		पुरुष	९३८९	८९५५	२०१	८५	६९	६	३२	१२	६	२३
		महिला	९५०७	९१९९	१४४	६८	४८	५	१७	१२	३	११

श्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

२.४ गाउँपालिकाको मुख्य भौतिक संरचना तथा सेवा अवस्था

२.४.१ सडक संजालको अवस्था

यस गाउँपालिकाको वडा नं. १ मा जिल्ला स्तरीय मुख्य सडकको १.१९ कि.मि. लम्बाई पर्दछ | जिल्ला स्तरीय मुख्य सडक र सहायक सडकको २९.०८ कि.मि लम्बाई यस गाउँपालिका भित्र पर्दछ | (तालिका नं. १०)

यस गाउँपालिकाका सबै वडाहरुलाई १९५ कि.मि. लामो कच्ची सडक संजालले जिल्ला सडकसंग जोडेको छ | यी कच्ची सडक संजालको स्तर उन्नतिका लागि गाउँपालिकाले प्राथमिकतामा राखि प्रत्येक वर्ष लगानी गरेको देखिन्छ | (तालिका नं. ११)

तालिका नं १०: सडक संजालको विद्यमान अबस्थाको विवरण

क्र.सं.	सडकको जम्मा लम्बाई (कि.मी.)	ठाटीकाँध गाउँपालिका क्षेत्र भित्र पर्ने जिल्ला स्तरीय सडकको लम्बाई (कि.मि.)			सडकले जोडेका ब्यापारिक केन्द्रहरु
		कालोपत्र सडक	ग्राभेल सडक	कच्ची सडक	
१	४४.००	०	०	१३.९६	सात्तला, लकान्द्र, तोलीजैसी, तिलेपाटा, सिंहासैन
२	७.४४	०	०	१.१९	तिलेपाटा
३	१३.९३	०	०	१३.९३	लयेटी बिन्द्रासैनी
	६५.३७	०	०	२९.०८	

श्रोत: दैलेख जिल्ला स्तरीय मुख्य सडक संजाल नक्सा

तालिका नं ११: गाउँपालिका स्तरीय निर्माणाधीन सडक संजालको विवरण

क्र. सं.	सडकको नाम	सडकको किसिम	अनुमानित लम्बाई (कि.मि.)	सडकको औसत चौडाई (मि.)	यस सडकले सेवा पुगेका वडा तथा वस्तीहरु
1	रामघाट - ठाटिँकाध विजारे धनकोटकाँध	कच्ची	४८	१५	वडा नं १,२,४ र ६ (पीलकाको मुख्य सडक

2	पुल वजार - मटेला विसाला - मदान ताल	कच्ची		१२	वडा नं १ र ३
3	ठाटिँकाध - राताटाकुरा	कच्ची	५	८	वडा नं १,३ र ४
4	मटेला- ठाटिँकाध - आग्र - स्याउलेकाँध	कच्ची	१५	१२	वडा नं १,२,५ र ६
5	मटेला प्याडुली - माझगैरागाउँ	कच्ची	१२	८	वडा नं १,२ र ४
6	भैरवस्थान कोसेडी सडक	कच्ची	४	८	वडा नं १
7	ठाटिँकाध चिस्तम बाघबन	कच्ची	११	८	वडा नं २,३ र ४
8	भैरवस्थान नदाइमटेला	कच्ची	५	६	वडा नं १ र ३
9	बजायामाझखर्क बाहाकोट गैरागाउँ विजारे हुलाकी मार्ग	कच्ची	४०	१२	वडा नं २ ,३, ४ र ६
10	सुइया ज्यामीचौरमाझा	कच्ची	८	८	वडा नं २,३ र ४
11	माझाज्यामीचौर भेरीपाताल बाहाकोट	कच्ची	१०	८	वडा नं २ र ३
12	गाइधारा भुवाखाडा कालिमाटी	कच्ची	७	८	वडा नं ३
13	सिरुवारी उल्लेनी धनकोट	कच्ची	७	८	वडा नं ४
14	साततला स्याउलेकाँध	कच्ची	८	८	वडा नं ५
15	डिमुरेछडाथान	कच्ची	१५	६	वडा नं ६
	जम्मा सडकको लम्बाई		१९५		

श्रोत: गाउँपालिकाको निर्माणाधीन पार्श्वचित्र २०६८

२.४.२ शैक्षिक संस्थाहरु

भौगोलिक हिसाबले कठिन र बिकट यस गाउँपालिकाको समग्र शैक्षिक अवस्था सुधारका लागि विभिन्न शैक्षिक् सेवाहरु प्रबाह गर्नका लागि स्थापना भएका शैक्षिक संस्थाहरु मुख्यतया सामुदायिक प्रक्रितिका रहेका छन् | यस पालिकामा रहेका शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ |

तालिका नं १२: शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

विवरण	सामुदायिक / सरकारी	निजि बिद्यालय	कुल
प्रा.वि. (१-५)	३१	०	३१
नि.मा.वि. (१-८)	४	०	४
मा.वि. (१-१२)	६	०	६

कलेज	०	०	०
प्राबिधिक शिक्षालय	०	०	०
सिप विकास तालिम केन्द्र	०	०	०
बाल विकास केन्द्र	०	०	०
कुल जम्मा	४१	०	४१

श्रोत: गाउँपालिकाको निर्माणाधीन पार्श्वचित्र २०७७

२.४.३ स्वास्थ्य संस्थाहरु

गाउँपालिकाको स्वास्थ्य प्रोफाइल २०७७ अनुसार यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ |

तालिका नं १३: गाउँ पालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण

वडा नं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	प्रसुति केन्द्र (छ /छैन)	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	स्वास्थ्य चौकी	उपस्वास्थ्य चौकी, प्रसुती केन्द्र, सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई
१	लकान्द्र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	छ	१		
२	पार्दिली सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	छ			१
३	बिशाला स्वास्थ्य चौकी	छ		१	
३	बिशाला सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	छ			१
४	गैरागाउँ प्रसुती केन्द्र	छ			१
५	तोलीजैसी स्वास्थ्य चौकी	छ		१	
६	अगल डाँडा प्रसुती केन्द्र	छ			१
	जम्मा		१	२	५

श्रोत: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको स्वास्थ्य प्रोफाइल २०७७

२.५ गाउँपालिकाका नागरिकहरुको आर्थिक अवस्था

जल, जमिन, जंगल, जडिवुटी, जंगली जनावर, एवम उर्वरभूमि रहेको यो गाउाँपालिका पूर्व पश्चिम उत्तर दक्षिण गोलाकार भू–धरातल भएको अनेकतामा एकता रहेको गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिकाको उत्तरी क्षेत्रमा रहेको वनजंगलका कारण पानीका प्रशस्त श्रोतहरु, जडिवुटी, जंगली जनावर, तथा निलम पाइनुका साथै स्याउ खेती र अलैची, खेतीको संभावना समेत रहेको छ । साथै पशुपालन तथा विभिन्न तरकारी खेतीको पनि प्रशस्त सम्भावना रहेको छ । यस गाउँपालिकाको मध्ये भागमा विभिन्न खाद्यवाली जस्तै धान, गहुँ, मकै, कोदो एवम तरकारी खेतीको प्रशस्त संभावना रहेको छ ।

पूर्वमा रामगाड, उत्तरमा भूतगाड भएर वग्ने सिङ्गो रामगाड खोला, पश्चिम तर्फ वग्ने चिनेखोला निरन्तर वगिरहने खोलाहरु हुन । यी ३ वटै खोलाहरु ढुङगा, गिट्टी, वालुवा, जस्ता निर्माण सामाग्रीहरु उपलब्ध गर्न गराउन सकिने अवस्था छ । साथै जलविधुतको प्रशस्त सम्भावनाहरु रहेका छन् । लेकाली क्षेत्रमा पाईने निलम ढुङगा र जौचौरमा

भएको तामाखानी एवम तिरुवा टोलको फलाम खानीको उत्खनन गर्न सकेमा ठाटीकाँध गाउँपालिका लगायत सिङ्गो दैलेख जिल्ला, प्रदेश र राष्टकै आर्थीक समृद्धिमा टेवा पुग्ने सम्भावना रहेको छ। (श्रोत: गाउँ पालिकाको वेवसाइट)

२.५.१ मुख्य ब्यबसाय

यस गाउँपालिकाको अर्थतन्त्र तथा रोजगारीको अधिकांश हिस्सा कृषि तथा पशुपालनले धानेको छ भने पछिल्ला बर्षहरुमा बैदेशिक रोजगार पनि मूख्य हिस्साको रुपमा रहेको देखिन्छ । यस गाउँपालिकाको हकमा पनि कृषि नै मूख्य पेशाको रुपमा रहेको सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्कले वताउँछ जस अनुसार यहाँ सवैभन्दा वढी कृषिमा २८.८ प्रतिशत, वैदेशिक रोजगारमा ०.६ प्रतिशत, नोकरीमा २ प्रतिशत, तथा उद्योग,व्यापार व्यवसायमा १.५ प्रतिशत र ज्याला मजदुरीमा ११ प्रतिशत जनसंख्या हाल पेशागत रुपमा कार्यरत रहेको देखिन्छ। वडा अनुसार प्रमुख पेशा सम्बन्धि बिस्तृत विवरण निम्न अनुसार रहेको छ |

तालिका नं १४: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नं.	प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या												
	कृषि	नोकरी जागिर	उद्योग व्यापार	ज्याला मजदुरी	व्यवसायिक कार्य (पत्रकार, वकिल, परामर्श, ठेक्का, पुजारी)	बैदेशिक रोजगारी	विद्यार्थी	गृहिणी	बेरोजगार	बढी उमेर	अन्य	उपलब्ध नभएको	जम्मा
१	८९१	७२	२०	५४७	१६	११	२०१	८	१०	६९	११	१४७०	३३२६
२	१३५८	७९	२०			११	३०२		१०	७८	२	१४५०	३३१०
३	११३९	४०	१४५	४१७	२	१७	२०६	१५	५०	१२७	१	१५९०	३७४९
४	७३७	७०	४८	६०७	३	१०	१३१	१०७	९५	८०	७	१५६२	३४५७
५	१००८	४६	१०	१७३		२	२६३		२५९	८६	१	१५८९	३४३७
६	८०७	१११	७६	५२५	२	६४	२३८	१	३२	७८	६	१४३२	३३७२
जम्मा	५९४०	४१८	३१९	२२६९	२३	११५	१३४१	१३१	४५६	५१८	२८	९०९३	२०६५१
प्रतिशत	२८.८	२	१.५	११	०.१	०.६	६.५	०.६	२.२	२.५	०.१	४४	१००

श्रोत: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७

२.५.२ गाउँपालिकाबाट निकासी हुने वस्तुहरु

यस गाउँपालिकामा प्रमुख खाद्यान्न बालिहरु धान, मकै, कोदो, तोरी, भटमास आदि प्रमुख बालिको रुपमा उत्पादन गर्ने गरेको पाइन्छ | खाद्यान्न बालिमा यस गाउँपालिका साधारणतया जीविकोपार्जन मुखी भएतापनि अन्य नगदे बालीहरु फलफुल (कागती, सुन्तला, जुनार, निबुवा, अम्बा), तरकारी, पशुजन्य उत्पादन, दलहन, तेलहन आदि बाहिर बजारमा निकासी गरेको देखिन्छ | यस पालिकामा कृषि क्षेत्र ब्यबसायिकरण भने हुन सकेको छैन जसले गर्दा

स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवस्था सिर्जना हुन सकेको छैन | रामगाड, भुतगाड र चिन्ने खोलाबाट ढुंगा, गिट्टी, वालुवा निकासी गर्ने गरेको छ | सामान्यतया निम्न अनुसारका वस्तुहरु यस गाउँपालिकाबाट निकासी हुने गरेका छन् | (तालिका नं. १६)

तालिका नं १५: गाउँपालिकाबाट बाहिर निकासी हुने वस्तुहरुको विवरण

क्र.सं.	वस्तुहरुको नाम	निकासी हुने सामग्रीहरुको नाम
१	कृषि जन्य	लसुन, मुसुरो, केराउ, बोडी, गहुँ, मकै, तोरी, तिल, फलफुल (कागती, सुन्तला, जुनार, निबुवा, अम्बा) आदि
२	पशु जन्य	खसी, बाख्रा, कुखुरा, घिउ, मह
३	बन तथा जडिबुटी	काउलो, झ्याउलो, सुनगाभा, पाखनबेद, लोक्ता, आदि
४	खनिज जन्य	ढुंगा, गिट्टी, वालुवा, आदि

२.५.३ घरपरिवारको वार्षिक आम्दानी

ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७ अनुसार यस गाउँपालिकाका घरपरिवारहरुको मुख्य आर्थिक आम्दानीको श्रोत जागिर, व्यापार र बैदेशिक रोजगारीहरु रहेको देखिन्छ | गाउँपालिकाका घरपरिवारहरुको सरदार वार्षिक आम्दानी विवरण देहाय अनुसार रहेको गाउँपालिकाको प्रोफाइलले देखाएको छ |

तालिका नं १६: वडा अनुसार घरपरिवारहरुको वार्षिक आम्दानी

वडा नम्बर	परिवारको सरदर वार्षिक आम्दानी										
	अन्न वालि	फल फुल	पशु पन्छी	तरकारी	जडि वुटी	श्रम	व्यापार	वैदेशिक	जागिर	अन्य	जम्मा
१	३८	१३४	११६६	७४	१०	४५४६२	१५४३	४०४५	१४५७८	११२२४	७८२७४
२			१२३७	१३०		४७२४३	९७०	३२००	१५६६४	९५०२	७७९४६
३	०	४५३	६३९७	२०	१०	७०६३८	१५०३०	६१००	८१९२	२२९१३	१२९७५३
४	२०	२७३९	६७०	५		६१००५	८२९०	४७७०	३३५५७३	३८५७	४१६९२९
५	७	१	११५		०	३८३८९	६९६	१२३९	६०९६	१३६९	४७९१२
६	१९	२३५	१०५६	३८३		१८२८७९	११३४९३	२८६१२	२७५२६	१०१६८	३६४३७१
जम्मा	८४	३५६२	१०६४१	६१२	२०	४४५६१६	१४००२२	४७९६६	४०७६२९	५९०३३	१११५१८५
प्रतिशत	०.०	०.३	१.०	०.१	०.०	४०.०	१२.६	४.३	३६.६	५.३	१००.०

श्रोत: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७७

२.६ खानेपानीमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

यस गाउँपालिकामा एस एन भी नेपालको कार्यक्रम अन्तर्गत सन् २०२० मा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था अध्ययन गर्दा यस गाउँपालिकाको लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको देखिएको छ |

खानेपानीमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था र सुझाब:

- खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता आयोजनाहरुमा महिलाहरुको लागि आयआर्जन कार्यक्रमहरुको अवसर नरहेको
- खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धका बैठक, छलफल एवं निर्णय गर्ने प्रक्रियामा महिला र पुरुष दुबैको समान सहभागिता हुने नगरेको | यस्ता बैठकहरुमा महिलाहरुको सहभागिता नगन्य रहने गरेको र निर्णय प्रक्रियामा पुरुषहरुको प्रभुत्व रहने गरेको |

खानेपानीमा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको समावेशीकरणको अवस्था:

त्यसै गरि एस एन भी नेपाल र सिविएम को संयुक्त पहलमा सन् २०१९ मा गरिएको अर्को अध्ययनले अपांगता भएका व्यक्तिहरुको समावेशिताको अवस्था निम्न अनुसार देखाएको छ |

- यस पालिकाका दुर्गम क्षेत्रका अपांगता भएका व्यक्तिहरुले सरकारबाट उपलब्ध हुने कुनै पनि सहयोग नलिएको अवस्था देखिएको छ | दुर्गम क्षेत्रका अपांगता भएका व्यक्तिहरुले सरकारबाट उपलब्ध सहयोग लिन नसक्नुका निम्न अनुसारका कारणहरु मुख्यतया देखिएका छन् |
    - अपांगताको परिचय पत्र लिनको लागि सरकारी प्रशासनिक केन्द्र टाढा भएको
    - अपांगता भएको मेडिकल प्रमाणपत्र लिनको लागि गाह्रो भएको
    - अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि संशोधित कानुन कार्यान्वयन गर्न प्रशासनिक ढिलाई भएको
- यस गाउँपालिकाका अपांगता भएका व्यक्तिहरुमा दैनिक व्यक्तिगत कार्य गर्न धेरै कठिनाई भएको र बहु-अपांगता भएको पाइएको छ |
- यस गाउँपालिकाका अपांगता भएका व्यक्तिहरु र उनीहरुको हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरुलाई यस गाउँपालिकामा संचालन भईरहेको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम, साथै छाउपडी न्यूनीकरण गरि महिलाहरुको महिनावारी स्वच्छताको लागि खानेपानीमा सधैं सहज पहुँच वृद्धि गर्ने सचेतना कार्यक्रमको विषयमा जानकारी नभएको पाईयो |
- यस गाउँपालिकाका अपांगता भएका महिलाहरु र उनीहरुका हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरुको अपांगता भएका पुरुषहरुको तुलनामा समुदाय स्तरका बैठकहरुमा सहभागिता कम देखिएको छ | यस गाउँपालिकामा सामुदायिक बैठकहरुमा सहभागी हुने अपांगता भएका व्यक्तिहरुमा पुरुषहरु नै देखिएको छ जो अपांगता भएका व्यक्तिहरुको संस्थामा समेत संलग्न रहेको देखिएको छ |
- यस गाउँपालिकाका अपांगता भएका व्यक्तिहरु र उनीहरुका हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरु समुदायमा हुने कार्यक्रमहरुमा कम सहभागिता हुनुका धेरै कारणहरु देखिएका छन् | धेरै कारणहरु मध्ये केहि कारणहरु देहाय अनुसारका रहेका छन् |
    - अपांगता भएका व्यक्तिहरु प्रति समुदायको नकारात्मक धारणा रहेको
    - व्यक्ति र जमिनको अवस्था अनुसार मिलाउन सकिने सहयोगी उपकरणहरूको अभाव रहेको
    - अपांगता भएका व्यक्तिहरु प्रति समुदायको नकारात्मक धारणा रहेको कारणले बैठकहरुमा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता हुनमा निरुत्साह गरेको

- यी अध्ययनहरुमा खानेपानीमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था सुधारका लागि गाउँपालिकालाई निम्न अनुसारका सुझाबहरु संलग्न छन् |
    - खानेपानी आयोजनाको तथ्यांक अद्यावधिक गर्दा अपांगता भएका व्यक्ति र अपांगताको विवरणका तथ्यांकहरु समावेश गर्ने
    - खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धका बैठकहरु र खानेपानी आयोजना संचालन ब्यबस्थापनका छलफलहरुमा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको सहभागिताको लागि प्रोत्साहन गर्ने
    - स्थानीय सरकार र सहयोगी निकायहरुले अपांगता भएका महिलाहरुको अधिकारको पहिचान गर्ने र खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सुविधाका मुद्धाहरुमा नियमित रुपमा परामर्श गर्ने |
    - खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरणमा यस गाउँपालिकामा काम गर्ने संस्थाहरुको सुची तयार गर्ने
    - लक्षित् वर्ग (अल्पसख्यक, आदि) को खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धका र आयोजनाका बैठकहरुमा सहभागिता बढाउने सम्बन्धमा गाउँपालिकाका कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
    - अपांगता भएका व्यक्तिहरुको सहायता केन्द्र स्थापना र संचालन गर्न सहयोग (आर्थिक र विज्ञ परामर्श) गर्ने
    - खानेपानी आयोजनाहरुलाई लैगिक समानता तथा समाबेशीकरण सम्बन्धमा तालिम दिने
    - लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको रणनीति प्राथमिकताका साथ बनाई खानेपानी आयोजनाहरुमा कार्यन्वयन गर्ने
    - खानेपानी आयोजनामा समावेस हुनुपर्ने लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका विषयहरु :
        - नेतृत्व विकास क्षमता अभिवृद्धि तालिम
        - अपांगता भएका व्यक्तिहरुको खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको लागि उपयुक्त बाटो सुबिधाको अडिट
        - खानेपानी आयोजना संचालन ब्यबस्थापनमा महिला सहभागिता र महिलाहरुको आयआर्जन वृद्धिको अवसर
        - व्यवहार परिवर्तन संचार संदेश दिंदा संवेदनशिल हुने (ब्यबहार परिवर्तनलाई व्यक्तिको मर्यादा र स्वास्थ्यसंग केन्द्रित गर्ने)
        - एक-घर-एक-धारा अवधारणाको कार्यन्वयनलाई निरन्तरता दिई कोहि पनि नछुट्ने गरि सबैलाई खानेपानीको पहुँच सुनिस्चित गर्ने

२.७ ठाटीकाँध गाउँपालिकाको संगठनात्मक संरचना

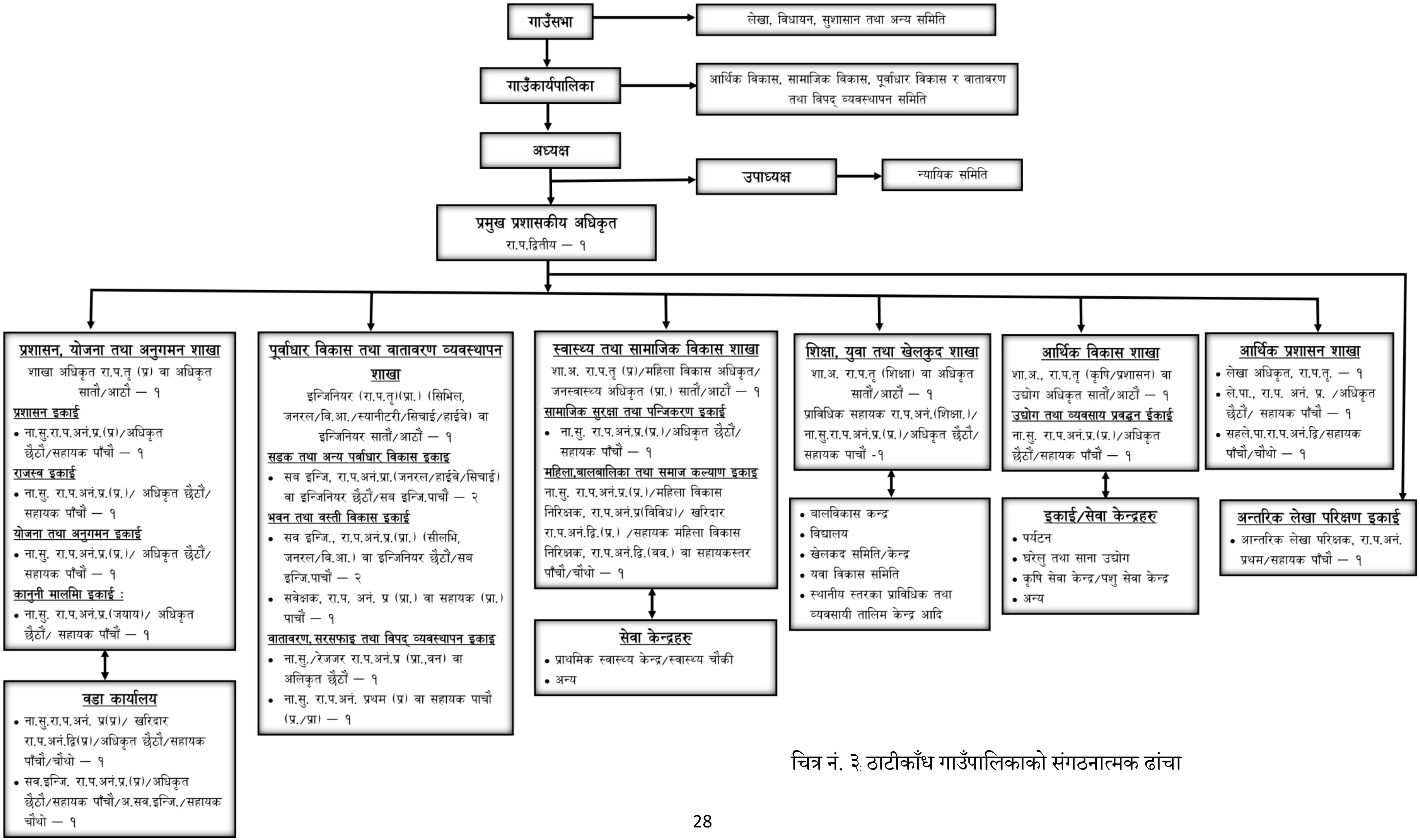

चित्र नं. ३: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको संगठनात्मक ढांचा

गाउँ कार्यपालिका समिति र उप-समितिहरुको संरचना

गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले आफ्नो काम कारबाहीलाई थप ब्यबस्थित रुपमा संचालन गरि कार्य सम्पादन स्तर गुणात्मक बनाई उच्चतम नतिजा प्राप्त गर्न गाउँपालिकाको बिषयगत क्षेत्रमा विशिष्टीकृत रुपमा नीति, योजना तथा कार्यक्रम संचालन गरि कार्यपालिकाको बैठकको उपलब्धिलाई अझ वृद्धि गर्न नेपालको संबिधान २०७२ अनुसार कार्यपालिकाले निम्न अनुसारका कार्यपालिका समिति उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ |

१ सुशासन समिति
२ आर्थिक विकास समिति
३ सामाजिक विकास समिति
४ बिधायक समिति
५ राजस्व परामर्श समिति
६ पुर्बाधार समिति
७ बन तथा वाताबरण समिति
८ भवन व्यवस्था समिति
९ सूचना प्रविधि समिति
१० सम्पदा तथा पर्यटन समिति
११ विपद ब्यबस्थापन समिति

समिति गठन

१ नेपालको संबिधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन र अन्य प्रचलित नेपाल कानुनले स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराइएको अधिकारको समुचित प्रयोग गर्दै स्थानीय शासन प्रशासन लाई ब्यबस्थित बनाई जानसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिस्चित गरि सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रबाह गर्न मद्धत पुराउने उद्धेश्यले ठाटीकाँध गाउँपालिका अन्तर्गत बिषयगत क्षेत्रमा केन्द्रित भई विशिष्टीकृत रुपमा विषयहरु उपर छलफल गरि निस्किएका निचोड तथा प्रस्ताब लाई प्रमुख मार्फत कार्यपालिकामा पेश गरि आबश्यक कानुन, नीति, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने, कार्यन्वयन गर्ने गराउने तथा अनुगमन मार्फत उपलब्धिलाई उच्चतम गराउन आबश्यक देखिएमा संस्थागत तथा बिषयगत क्षेत्रलाई आधार मानी कार्यपालिका मातहत रहने समिति / उप-समिति गठन गर्न सक्नेछ |

२ उपनियम १ बमोजिमका समितिहरु गठन कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ |कार्यपालिकाको सदश्य मध्येबाट संयोजक १, सदस्य बढीमा ३ जना र सदस्य सचिवमा सम्बद्ध शाखाको प्रमुख रहने गरि समिति संरचना हुनेछ | समितिको बैठकमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत आमन्त्रित सदस्यको रुपमा रहन सक्नेछन | अध्यक्ष र उपाध्यक्ष बाहेक कार्यपालिकाको सदस्य कुनै एक बिषयगत समितिमा मात्र संयोजक वा सदस्य हुन सक्नेछन |

उप समिति गठन

समितिले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको विषयमा विस्तृत अध्ययन विश्लेषण गर्न बढीमा ३ सदस्यीय उपसमिति गठन गरि जिम्मेवारी तोक्न सक्नेछ |

२.८ हाल गाउँपालिकामा कार्यरत विकास साझेदारहरु र संघिय/प्रदेश सरकार स्तरीय आयोजनाहरु

ठाटीकाँध गाउँपालिकाको विकास र सम्वृद्धिमा ठुलो भूमिका र योगदान पुराउने हेतुले विभिन्न सरकारी र गैरसरकारी संघ संस्थाहरु पनि लागेका छन् | खानेपानी, स्वास्थ्य, पोषण, उद्यम शिलाता विकास, जलवायु परिवर्तन तथा प्रकोप न्यूनीकरण आदि क्षेत्रमा सरकारी र गैरसरकारी संस्थाहरुले आफ्नो कार्यक्रम लक्षित् वर्ग सम्म पुराउनमा गाउँपालिकालाई सहयोग गरेका छन् | संघिय/प्रदेश सरकारका आयोजनाहरु र विभिन्न विकास साझेदार अन्तरराष्ट्रिय संस्थाहरु र यिनको सहयोगमा संचालित संस्थाहरु यस गाउँपालिकामा कार्यरत रहेका छन् | यस गाउँपालिकामा निम्न अनुसारका सरकारी र राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु कार्यरत रहेको विवरण छलफल तथा अभिलेखबाट देखिएको छ |

तालिका नं १७: ठाटीकाँध गाउँपालिकामा कार्यरत विकास साझेदारहरु र संघिय/प्रदेश सरकार स्तरीय आयोजनाहरुको विवरण

क्र.सं.	कार्यरत संस्थाको नाम	संस्थाको प्रकार	कार्यक्रम लागु भएको वडा नं. हरु	कार्य क्षेत्र	विकास साझेदार: अन्तर राष्ट्रिय संस्था / प्रोजेक्टको नाम
१	एभरेस्ट क्लब	गैर सरकारी संस्था	सबै वडाहरु	खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता	एस एन भी नेपाल
२	ग्रामिण जलश्रोत ब्यबस्थापन परियोजना	प्रोजेक्ट	सबै वडाहरु	खानेपानी, सरसफाई, स्वच्छता र पानीको बहूपयोग र जलश्रोत ब्यबस्थापन	नेपाल-फिनल्यान्ड दुइदेशिया सहयोग कार्यक्रम
३	भकारी	प्रोजेक्ट	सबै वडाहरु	कृषि, विपद ब्यबस्थापन, पानीको उत्पादन मुलक प्रयोग, प्राकृतिक श्रोत ब्यबस्थापन, महिला तथा सामाजिक समाबेशीकरण	युएस-एड
४	विद्यालय सरसफाई प्रोजेक्ट	प्रोजेक्ट	सबै वडाहरु	विद्यालय सरसफाई	विश्व खाद्य कार्यक्रम

३ परिच्छेद ३. खानेपानी अबस्थाको विस्लेषण

३.१ विद्यमान खानेपानी आयोजना

ठाटीकाँध गाउँपालिकामा जम्मा ९५ विद्यमान खानेपानी आयोजना रहेका छन् जस मध्ये ८९ पाइपलाइन आयोजना र ६ वटा मुहान सुधार आयोजना रहेका छन् | यस पालिकाका ९५ आयोजनाहरुबाट २७१६ घर परिवार, ४ स्वास्थ्य संस्था र १८ विद्यालयहरुलाइ समेटेको छ | विद्यमान ८९ पाइपलाईन आयोजनाहरु मध्ये हाल संचालनमा रहेका ८८ पाइपलाइन आयोजनाबाट २४४० घरपरिवार, ४ स्वास्थ्य संस्था र १७ विद्यालयहरुलाई खानेपानी सेवा पुगेको छ | साथै ११५ घर परिवारहरुलाई ६ वटा मुहान सुधार प्रणाली आयोजनाबाट खानेपानी सेवा उपलब्ध रहेको छ | एक वटा पाइपलाइन आयोजना हाल बन्द रहेकोले १६१ घरपरिवार आयोजनाबाट वितरित खानेपानी सेवाबाट हाल बन्चित रहेका छन् (तालिका १८) |

तालिका नं १८: खानेपानी आयोजना संख्या र सेवा वितरण

आयोजनाको प्रकार	आयोजना संख्या	घर परिवार संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	बिद्यालय संख्या
संचालनमा रहेका आयोजना	**९४**	**२५५५**	**४**	**१७**
पाइपलाईन प्रणाली	८८	२४४०	४	१७
मुहान सुधार प्रणाली	६	११५	०	०
हाल संचालन बन्द रहेका आयोजना	**१**	**१६१**	**०**	**१**
पाइपलाईन प्रणाली	१	१६१	०	१
जम्मा	**९५**	**२७१६**	**४**	**१८**

संचालनमा रहेका पाइपलाइन आयोजनाहरुबाट ६.६% घरधुरीलाई खानेपानीको निजि धाराको सुबिधा रहेको छ भने ८३.४% घरधुरीलाई सामुदायिक धाराको सेवा उपलब्ध छ | यी आयोजनाबाट ४ वटै स्वास्थ्य संस्था र १८ वटै बिद्यालयहरुमा निजि धारा जडान भएको छ (तालिका १९) |

तालिका नं १९: धारा जडानको प्रकार अनुसार विद्यमान पाइपलाइन आयोजनाबाट सेवा %

धारा जडानको प्रकार	घर परिवार %	स्वास्थ्य संस्था %	बिद्यालय %
सामुदायिक धारा	९३.४	०	०
निजि धारा	६.६	१००.०	१००.०
कार्यालय, उद्योग, होटेल, आदिका लागि धारा	०.०	०.०	०.०
जम्मा	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**

३.२ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण

प्रत्येक आयोजनाको वितरण पाइपलाईनको सबै भन्दा टाढाको धारा जहाँ लामो पाइपलाइनको कारणले गर्दा प्रदुषणको सबै भन्दा उच्च जोखिम हुन्छ त्यस्ता प्रत्येक आयोजनामा १-३ धाराहरु छनौट गरेर पानी परिक्षण गरि सबै भन्दा नराम्रो गुणस्तर (धेरै इ-कोलाई) रहेको धाराको आधारमा त्यस आयोजनाको पानीको गुणस्तर निर्धारण गरिएको छ | यसरि यस गाउँपालिकामा ३५.८% आयोजनामा सुन्य इ-कोलाई अर्थात् सुरक्षित् गुणस्तरको पानी रहेको देखिन्छ | यसरि उक्त आयोजनाहरुबाट सुरक्षित् गुणस्तरको पानी सेवा लिएका घरहरु ३९.०% र स्वास्थ्य संस्था ०% र ३५.३% विद्यालय रहेका छन् |

तालिका नं २०: हाल संचालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाबाट वितरित धाराको पानीमा इ-कोलाई परिक्षणको नतिजा

इ-कोलाई परिक्षण नतिजा	**आयोजना %**	**घर परिवार %**	**स्वास्थ्य संस्था %**	**बिद्यालय %**
सुन्य इ-कोलाई	३५.८	३९.०	०.०	३५.३
१० इ-कोलाई	२९.५	२९.६	७५.०	३५.३
२० इ-कोलाई	१५.८	२०.१	२५.०	१७.६
५० इ-कोलाई	१२.६	७.४	०.०	५.९
१०० इ-कोलाई	४.२	२.७	०.०	०.०
२०० इ-कोलाई	२.१	१.३	०.०	५.९
५०० इ-कोलाई	०	०	०	०
१००० इ-कोलाई	०	०	०	०
गणना गर्न नसकिने इ-कोलाई	०	०	०	०
जम्मा	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**

३.३ खानेपानीको सेवास्तर विश्लेषण

३.३.१ खानेपानीको गुणस्तर सेवास्तर

यस गाउँपालिकाको विद्यमान खानेपानी आयोजनाको नमुना धाराको पानीमा इ-कोलाई परिक्षण गर्दा २३.४% घरपरिवार उच्च, ७०.७% निम्न र ५.९% सुन्य गुणस्तर सेवा स्तरमा रहेका छन् | ५.९% घर परिवारहरुको हाल आयोजनाको खानेपानी सेवा संचालन बन्द रहेकोले पानी परिक्षण हुन नसकेको कारणले सेवा स्तर सुन्य रहेको छ | सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा खानेपानीको गुणस्तर सेवा निम्न स्तरको रहेको छ | २२.२% विद्यालयहरुमा खानेपानीको गुणस्तर सेवा स्तर उच्च रहेको छ भने ७२.२% मा निम्न र ५.६% मा सुन्य गुणस्तर सेवा रहेको छ (तालिका २१) |

तालिका नं २१: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा गुणस्तर सेवा स्तर

गुणस्तर सेवा स्तर	घर परिवार %	स्वास्थ्य संस्था %	बिद्यालय %	आयोजना %
सुन्य (०) स्तर	५.९	०.०	५.६	१.१
निम्न (१) स्तर	७०.७	१००.०	७२.२	७५.८
आधारभुत (२) स्तर	०.०	०.०	०.०	०.०
मध्यम (३) स्तर	०.०	०.०	०.०	०.०
उच्च (४) स्तर	२३.४	०.०	२२.२	२३.२
जम्मा	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**

३.३.२ खानेपानीको परिमाण सेवास्तर

यस गाउँ पालिकामा रहेका विद्यमान ९५ खानेपानी आयोजनाहरु मध्ये ४१.१% आयोजनाहरुको परिमाण सेवा स्तर उच्च, ३०.५% मध्यम, १८.९% आधार भुत, ७.४% निम्न र २.१% सुन्य रहेको छ | यी आयोजनाले समेटेका घरहरुमा ३१.३% मा उच्च, २२.२% मा मध्यम, २६.७% मा आधारभुत, १२.९% मा निम्न र ७% मा सुन्य परिमाण सेवा स्तर रहेको छ | यसै गरि २५% स्वास्थ्य संस्थामा मध्यम, २५% मा आधारभुत, र ५०% मा निम्न परिमाण सेवा स्तर रहेको छ | ५.६% बिद्यालयमा उच्च, २७.८% मा मध्यम, ४४.४% आधारभूत्, १६.७% निम्न र ५.६% मा सुन्य परिमाण सेवा स्तर रहेका छन् (तालिका २२) |

तालिका नं २२: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा परिमाण सेवा स्तर

परिमाण सेवा स्तर	घर परिवार %	स्वास्थ्य संस्था %	बिद्यालय %	आयोजना %
सुन्य (०) स्तर	७.०	०.०	५.६	२.१
निम्न (१) स्तर	१२.९	५०.०	१६.७	७.४
आधारभुत (२) स्तर	२६.७	२५.०	४४.४	१८.९
मध्यम (३) स्तर	२२.२	२५.०	२७.८	३०.५
उच्च (४) स्तर	३१.३	०.०	५.६	४१.१
जम्मा	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**

३.३.३ खानेपानीको पहुँच सेवास्तर

यस गाउँपालिकामा हाल रहेका विद्यमान ९५ आयोजनाले सेवा पुराएका २७१६ घरधुरी मध्ये ४.२% आयोजनामा निजि धारा प्रणाली वितरण भएको छ जसले ४.३% घरपरिवारमा उच्च स्तरको पहुच सेवा उपलब्ध छ | ६२.१% आयोजनामा आधार भुत स्तरको पहुच छ जसले ५५.३% घर परिवारलाई आधारभुत स्तरको पहुच पुराएको छ | ३२.६% आयोजनामा खानेपानी धाराको पहुँच निम्न स्तरको रहेको छ जसले ३४.५% घरधुरीलाई यस्तो निम्न स्तरीय सेवा दिएको छ | १.१% आयोजनाको हाल संचालन बन्द रहेकोले ५.९% घरधुरीमा खानेपानीको पहुँच सुन्य स्तरको रहेको छ (तालिका २३) |

तालिका नं २३: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा खानेपानीको पहुँच सेवा स्तर

पहुँच सेवा स्तर	घर परिवार %	स्वास्थ्य संस्था %	बिद्यालय %	आयोजना %
सुन्य (०) स्तर	५.९	०.०	५.६	१.१
निम्न (१) स्तर	३४.५	२५.०	१६.७	३२.६
आधारभुत (२) स्तर	५५.३	५०.०	६१.१	६२.१
मध्यम (३) स्तर	०.०	०.०	०.०	०.०
उच्च (४) स्तर	४.३	२५.०	१६.७	४.२
जम्मा	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**

३.३.४ खानेपानीको विश्वसनीयता सेवास्तर

यस गाउँपालिकामा रहेका ९५ विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरु मध्ये ३०.५% आयोजनामा खानेपानीको विश्वसनीयता सेवा स्तर उच्च रहेको छ जसले १८.९% घरपरिवार, र ११.१% विद्यालयलाई सो उच्च स्तरको सेवा पुराएको छ | यसै गरि, ४.२% आयोजनाहरुमा विश्वसनीयता सेवा स्तर आधारभूत रहेको छ जसले २.९% घरपरिवारहरुलाई सो स्तरको सेवा पुराएको छ | त्यसैगरि ६४.२% आयोजनाहरुमा खानेपानी विश्वसनीयता सेवा निम्न स्तरको रहेको छ जसले ७२.३% घर धुरी, १००% स्वास्थ्य संस्था, र ८३.३% विद्यालयहरुमा सो निम्न स्तरीय सेवा पुराएको छ | त्यसैगरि १.१% आयोजनाको संचालन हाल बन्द रहेको छ जसले गर्दा ५.९% घरधुरी र ५.६% विद्यालयहरुमा खानेपानी विश्वसनीयता सेवा सुन्य स्तरको रहेको छ (तालिका नं. २४) |

तालिका नं २४: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा विश्वसनीयता सेवा स्तर

विश्वसनीयता सेवा स्तर	घर परिवार %	स्वास्थ्य संस्था %	बिद्यालय %	आयोजना %
सुन्य (०) स्तर	५.९	०.०	५.६	१.१
निम्न (१) स्तर	७२.३	१००.०	८३.३	६४.२
आधारभुत (२) स्तर	२.९	०.०	०.०	४.२
मध्यम (३) स्तर	०.०	०.०	०.०	०.०
उच्च (४) स्तर	१८.९	०.०	११.१	३०.५
जम्मा	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**

३.३.५ खानेपानीको समग्र सेवास्तर

यस गाउँपालिकाका ९5 विद्यमान आयोजनाहरु मध्ये 1.1% आयोजनाको समग्र खानेपानी सेवास्तर आधारभुत रहेको छ जसले ०.7% घरपरिवारहरुलाई यस स्तरको खानेपानी सेवा पुराएको छ| त्यसैगरी १.१% आयोजनामा समग्र सेवास्तर आधारभूत स्तरको रहेको छ जसले ०.३% घर परिवारहरुलाई सो स्तरको सेवा दिएको छ | त्यसैगरी ९५.८% आयोजनाहरुमा समग्र सेवास्तर निम्न स्तरको रहेको छ जसले ९२.१% घर परिवार, १००% स्वास्थ्य संस्था, र ९४.४% विद्यालयहरुलाई सो स्तरको खानेपानी सेवा दिएको छ| त्यस्तै २.१% आयोजनाहरुको समग्र खानेपानी सेवास्तर सुन्य रहेको छ जसले ७.०% घरपरिवार र ५.६% विद्यालयहरुको खानेपानी समग्र सेवास्तर सुन्य रहेको छ (तालिका २५)|

तालिका नं २५: ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा समग्र सेवा स्तर

समग्र सेवा स्तर	घर परिवार %	स्वास्थ्य संस्था %	बिद्यालय %	आयोजना %
सुन्य (०) स्तर	७.०	०.०	५.६	२.१
निम्न (१) स्तर	९२.१	१००.०	९४.४	९५.८
आधारभुत (२) स्तर	०.३	०.०	०.०	१.१
मध्यम (३) स्तर	०.०	०.०	०.०	०.०
उच्च (४) स्तर	०.७	०.०	०.०	१.१
जम्मा	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**

३.३.६ खानेपानीको समग्र सेवास्तर निम्न हुनुका कारणहरुको विश्लेषण

घरधुरीहरुको समग्र सेवास्तर विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरुले सेवा पुराएका २७१६ घरपरिवारहरुको गुणस्तर, परिमाण, पहुँच र विश्वशनीयता सूचकहरु अनुसारको खानेपानी सेवास्तर अवस्था तालिका नं. ३० र ३१ मा एकमुस्ट रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ| यस गाउँपालिकाका घरधुरीहरुको खानेपानी सेवास्तर अवस्था परिमाण सूचक अनुसार १९.९%, गुणस्तर अनुसार ७६.६%, पहुँच अनुसार ४०.५% र विश्वसनीयता अनुसार ७८.२% आधारभूत भन्दा तल रहेको देखिन्छ| आयोजनाको समग्र सेवास्तर कायम गर्दा यिनै चारवटा सूचक अनुसारका सेवास्तरहरु मध्ये सबैभन्दा न्युन सेवास्तर नै त्यस आयोजनाको खानेपानी समग्र सेवास्तर कायम गरिएको छ | यसरि विश्लेषण गर्दा ७८.२% आयोजनाका घरधुरीहरुको विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको र आधारभूत भन्दा माथि रहेका २१.८% आयोजनाहरुको समेत अन्य तिन वटा सूचकहरु मध्ये कुनै एक सूचक अनुसारको सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले गर्दा यस गाउँपालिकाका ९९.०% घरधुरीहरुको समग्र सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल परेको छ|

तालिका नं २६: आयोजनाका घरपरिवारहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (घरपरिवार संख्या)

खानेपानी सेवा स्तर वर्गीकरण	घरधुरी संख्या				
	परिमाण सेवास्तर	गुणस्तर सेवास्तर	पहुँच सेवास्तर	विश्वसनीयता सेवास्तर	समस्टिगत सेवा स्तर
सुन्य (०) स्तर	१८९	१६१	१६१	१६१	१८९
निम्न (१) स्तर	३५१	१९२०	९३८	१९६४	२५०१
आधारभुत (२) स्तर	७२४	०	१५०१	७८	८
मध्यम (३) स्तर	६०२	०	०	०	०
उच्च (४) स्तर	८५०	६३५	११६	५१३	१८
जम्मा	२७१६	२७१६	२७१६	२७१६	२७१६

तालिका नं २७: आयोजनाका घरपरिवारहरुको सूचक अनुसारका सेवा स्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (घरपरिवार %)

खानेपानी सेवा स्तर वर्गीकरण	घरधुरी प्रतिशत				
	परिमाण सेवास्तर	गुणस्तर सेवास्तर	पहुँच सेवास्तर	विश्वसनीयता सेवास्तर	समस्टिगत सेवा स्तर
सुन्य (०) स्तर	७.०	५.९	५.९	५.९	७.०
निम्न (१) स्तर	१२.९	७०.७	३४.५	७२.३	९२.१
आधारभुत (२) स्तर	२६.७	-	५५.३	२.९	०.३
मध्यम (३) स्तर	२२.२	-	-	-	-
उच्च (४) स्तर	३१.३	२३.४	४.३	१८.९	०.७
जम्मा	१००.०	१००.०	१००.०	१००.०	१००.०

यस गाउँपालिकामा रहेका ९५ विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरु मध्ये ९३ आयोजनाहरुका २६९० घरधुरीहरुको समग्र सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको देखिन्छ | यसका कारणहरु विश्लेषण गर्दा २१५ घरधुरीहरुमा गुणस्तर सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले, १२९ घरधुरी पहुँचको कारणले, २४८ घरधुरी विश्वशनियताको कारणले, ३१२ घरधुरी ४ वटै सूचकले, ९५५ घरधुरी गुणस्तर र विश्वशनीयताले, २०९ घरधुरी गुणस्तर र पहुँचले, १०५ घरधुरी गुणस्तर, पहुँच र विश्वशनीयताले, १६१ घरधुरी गुणस्तर, परिमाण र विश्वशनियताले र ३५६ घरधुरी सूचकहरुको अन्य बहु संयोजन समेत निम्न रहेको कारणले विद्यमान आयोजनाका घरधुरीहरुको समग्र खानेपानी सेवास्तर आधारभूत तह भन्दा तल रहेको देखिन्छ |

तालिका नं २८: आयोजनाका घरपरिवारहरुको खानेपानी समस्टिगत सेवास्तर अवस्था आधारभूत भन्दा निम्न स्तरको हुनुका कारणहरु

समग्र सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल हुनुका कारणहरु	आयोजना संख्या	घरधुरी संख्या
गुणस्तर सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	१६	२१५
परिमाण सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	०	०
पहुँच सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	३	१२९
विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	१०	२४८
सबै ४ वटा सूचक सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले	४	३१२
गुणस्तर र विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	३२	९५५
गुणस्तर र पहुँच सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	११	२०९
गुणस्तर, पहुँच र विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	४	१०५
गुणस्तर, परिमाण र विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	२	१६१
अन्य बहु सूचक सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	११	३५६
जम्मा आधारभूत भन्दा रहेका आयोजना तथा घरधुरी संख्या	९३	२६९०

स्वास्थ्य संस्थाको समग्र सेवा स्तर विश्लेषण

यस गाउँपालिकाका विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरुले सेवा पुराएका ४ स्वास्थ्य संस्थाहरुको सूचक अनुसारको खानेपानी सेवास्तर तालिका नं. २९ र ३० मा एकमुस्ट रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ | यस गाउँपालिकाका स्वास्थ्य संस्थाहरुको खानेपानी सेवास्तर परिमाण सूचक अनुसार ५०%, गुणस्तर अनुसार १००%, पहुँच अनुसार २५% र विश्वसनीयता अनुसार १००% आधारभूत भन्दा तल रहेको देखिन्छ | आयोजनाको समग्र सेवा स्तर कायम गर्दा यिनै चारवटा सूचक अनुसारका सेवास्तरहरु मध्ये सबैभन्दा न्यून सेवास्तर नै त्यस आयोजनाको खानेपानी समग्र सेवास्तर कायम गरिएको छ | यसरि १००% संस्थामा गुणस्तर र विश्वशनीयता दुवै सूचक सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले गर्दा सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुको समग्र खानेपानी सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल परेको छ |

तालिका नं २९: स्वास्थ्य संस्थाहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (स्वास्थ्य संस्था संख्या)

खानेपानी सेवा स्तर वर्गीकरण	स्वास्थ्य संस्था संख्या				
	परिमाण सेवास्तर	गुणस्तर सेवास्तर	पहुँच सेवास्तर	विश्वसनीयता सेवास्तर	समस्टिगत सेवा स्तर
सुन्य (०) स्तर	0	0	0	0	0
निम्न (१) स्तर	2	4	1	4	4
आधारभुत (२) स्तर	1	0	2	0	0
मध्यम (३) स्तर	1	0	0	0	0
उच्च (४) स्तर	0	0	1	0	0

जम्मा	4	4	4	4	4

तालिका नं ३०: स्वास्थ्य संस्थाहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (स्वास्थ्य संस्था%)

खानेपानी सेवा स्तर वर्गीकरण	स्वास्थ्य संस्था %				
	परिमाण सेवास्तर	गुणस्तर सेवास्तर	पहुँच सेवास्तर	विश्वसनीयता सेवास्तर	समस्टिगत सेवा स्तर
सुन्य (०) स्तर	-	-	-	-	-
निम्न (१) स्तर	50.0	100.0	25.0	100.0	100.0
आधारभुत (२) स्तर	25.0	-	50.0	-	-
मध्यम (३) स्तर	25.0	-	-	-	-
उच्च (४) स्तर	-	-	25.0	-	-
जम्मा	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

विद्यमान खानेपानी आयोजनाले सेवा पुराएका यस गाउँ पालिकाका ४ स्वास्थ्य संस्थाहरु मध्ये ४ वटै स्वास्थ्य संस्थाहरुको समग्र सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको देखिन्छ| यसका कारणहरु विश्लेषण गर्दा १ स्वास्थ्य संस्थामा चार वटै सूचक आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले, २ स्वास्थ्य संस्था गुणस्तर र विश्वशनीयताको कारणले, १ स्वास्थ्य संस्थामा गुणस्तर, परिमाण र विश्वशनियता निम्न रहेको कारणले स्वास्थ्य संस्थाहरुमा खानेपानीको समग्र सेवा स्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको देखिन्छ|

तालिका नं ३१: स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी समस्टिगत सेवास्तर अवस्था आधारभूत भन्दा निम्नस्तर हुनुका कारणहरु

समग्र सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल हुनुका कारणहरु	स्वास्थ्य संस्था संख्या
सबै ४ वटा सूचक सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले	१
गुणस्तर र विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	२
गुणस्तर, परिमाण र विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	१
जम्मा आधारभूत भन्दा तल रहेका स्वास्थ्य संस्था संख्या	४

विद्यालयको समग्र सेवा स्तर विश्लेषण

यस गाउँपालिकाका विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरुले सेवा पुराएका १८ विद्यालयहरुको सूचक अनुसारको खानेपानी सेवास्तर तालिका नं. ३२ र ३३ मा एकमुस्ट रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ| विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरुले सेवा पुराएका सबै (१००%) विद्यालयहरुमा खानेपानी समग्र सेवास्तर आधारभुत भन्दा तल रहेको छ | यस गाउँ पालिकाका विद्यालयहरुको खानेपानी सेवास्तर परिमाण सूचक अनुसार २२.२%, गुणस्तर अनुसार ७७.८%, पहुँच अनुसार २२.२% र विश्वसनीयता अनुसार ८८.९% आधारभूत भन्दा तल रहेको देखिन्छ | आयोजनाको समग्र सेवास्तर कायम गर्दा यिनै चारवटा सूचक अनुसारका सेवास्तरहरु मध्ये सबैभन्दा न्यून सेवास्तर नै त्यस विद्यालयको खानेपानी समग्र सेवास्तर कायम गरिएको छ | यसरि ८८.९% विद्यालयहरुमा खानीपनिको विश्वसनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको र आधारभूत भन्दा माथि रहेका ११.१% आयोजनाहरुको समेत अन्य तिन वटा सूचकहरु मध्ये कुनै एक सूचक अनुसारको सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले गर्दा यस गाउँपालिकाका सबै (१००%) विद्यालयको समग्र खानेपानी सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल परेको छ |

तालिका नं ३२: विद्यालयहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (विद्यालय संख्या)

खानेपानी सेवा स्तर वर्गीकरण	विद्यालय संख्या				
	परिमाण सेवास्तर	गुणस्तर सेवास्तर	पहुँच सेवास्तर	विश्वसनीयता सेवास्तर	समस्टिगत सेवा स्तर
सुन्य (०) स्तर	१	१	१	१	१
निम्न (१) स्तर	३	१३	३	१५	१७
आधारभुत (२) स्तर	८	०	११	०	०
मध्यम (३) स्तर	५	०	०	०	०
उच्च (४) स्तर	१	४	३	२	०
जम्मा	१८	१८	१८	१८	१८

तालिका नं ३३: विद्यालयहरुको सूचक अनुसारका सेवास्तर र समस्टिगत सेवास्तर अवस्था (विद्यालय%)

खानेपानी सेवा स्तर वर्गीकरण	विद्यालय %				
	परिमाण सेवास्तर	गुणस्तर सेवास्तर	पहुँच सेवास्तर	विश्वसनीयता सेवास्तर	समस्टिगत सेवा स्तर
सुन्य (०) स्तर	5.6	5.6	5.6	5.6	5.6
निम्न (१) स्तर	16.7	72.2	16.7	83.3	94.4
आधारभुत (२) स्तर	44.4	-	61.1	-	-
मध्यम (३) स्तर	27.8	-	-	-	-
उच्च (४) स्तर	5.6	22.2	16.7	11.1	-
जम्मा	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

यस गाउँपालिकामा विद्यमान खानेपानी आयोजनाले सेवा पुराएका १८ विद्यालयहरु सबैको खानेपानी सेवा स्तर आधारभूत भन्दा तल रहनुको कारणहरु विश्लेषण गर्दा १ विद्यालयमा गुणस्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले, १ विद्यालयमा पहुचको कारणले, ३ विद्यालयमा विश्वशनीयताको कारणले, २ विद्यालयमा चार वटै सूचक सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेकोले, ८ विद्यालयमा गुणस्तर र विश्वशनीयताले, १ विद्यालयमा गुणस्तर, पहुँच र विश्वशनीयताले, र २ विद्यालयमा गुणस्तर, परिमाण र विश्वशनियता निम्न रहेको कारणले विद्यमान आयोजनाले सेवा पुराएका सबै विद्यालयहरुको खानेपानी समग्र सेवास्तर आधारभूत तह भन्दा तल रहेको देखिन्छ |

तालिका नं ३४: विद्यालयहरुको खानेपानी समस्टिगत सेवास्तर अवस्था आधारभूत भन्दा निम्न स्तरको हुनुका कारणहरु

समग्र सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल हुनुका कारणहरु	विद्यालय संख्या
गुणस्तर सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	१
पहुँच सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	१
विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	३
सबै ४ वटा सूचक सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले	२
गुणस्तर र विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	८
गुणस्तर, पहुँच र विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	१
गुणस्तर, परिमाण र विश्वशनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको कारणले मात्र	२
जम्मा आधारभूत भन्दा तल रहेका विद्यालय संख्या	१८

३.३.७ अपांगता भएका व्यक्तिहरुको खानेपानीमा पहुँच अवस्था

ठाटीकाँध गाउँपालिकामा एस एन भी नेपालले वि.सं. २०७६ मा गरेको अपांगता भएका घरधुरीहरुमा खानेपानी तथा सरसफाईको अवस्था सर्भेक्षणको तथ्यांक अनुसार यस गाउँपालिकामा जम्मा १६१ जना अपांगता भएका व्यक्तिहरु रहेका छन् जसको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ |

तालिका नं ३५: एस एन भी नेपालको सर्भेक्षण अनुसार ठाटीकाँध गाउँपालिकामा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको विवरण

वडा नं.	सर्भेक्षण गरिएको जम्मा अपांगता भएका व्यक्तिहरु	अपांगताको प्रकार अनुसार अपांगता भएका व्यक्तिहरु (जना)					
		शारीरिक अपांगता भएका	सुस्त श्रवण वा दृष्टि बिहिन अपांगता भएका	बोल्न नसक्ने अपांगता भएका	बौद्धिक अपांगता भएका	मानसिक अपांगता भएका	बहु अपांगता भएका
१	३७	२४	८	३	१	०	१
२	२९	२१	२	०	१	२	३
३	३८	३२	४	०	०	२	०

४	१९	१०	३	०	४	०	२
५	२३	१४	७	०	०	०	२
६	१५	१०	१	०	१	०	३
जम्मा	१६१	१११	२५	३	७	४	११

यस सर्भेक्षण अनुसार यस गाउँपालिकामा अपांगता भएका व्यक्तिको घरआगनमा खानेपानीको धारा भएका २४ जना, सामुदायिक धारामा पहुँच हुनेहरू ८४ जना र नजिकमा कुनै पनि खानेपानीको धारा नहुनेहरु ५३ जना रहेका छन् | अपांगता भएका व्यक्तिहरुको खानेपानीमा पहुँचको अवस्थाको वडागत विवरण निम्न अनुसार रहेको छ |

तालिका नं ३६: अपांगता भएका व्यक्तिहरुको खानेपानीमा पहुँच अवस्था विवरण

वडा नं.	अपांगता भएका व्यक्ति	अपांगता भएका व्यक्तिको खानेपानीको पहुँच अवस्था		
		घरको आँगनमा निजि धारा भएका	सामुदायिक धारा भएका	नजिकमा धारा नभएका
१	३७	४	१८	१५
२	२९	१३	१२	४
३	३८	२	३५	१
४	१९	४	१५	०
५	२३	१	२	२०
६	१५	०	२	१३
जम्मा	१६१	२४	८४	५३

यस सर्भेक्षण अनुसार यस गाउँपालिकामा जम्मा १६१ जना अपांगता भएका व्यक्तिहरु मध्ये ६० जना महिला रहेका छन् जस मध्ये ४५ जना १० देखि ५० बर्ष उमेरका महिनावारी हुने उमेरका महिलाहरु रहेका छन् जसको लागि पानीको सहज पहुँच हुनु अझ बढी आबश्यक हुन्छ (तालिका नं. ३७ र ३८) |

तालिका नं ३७: लिङ्ग अनुसार अपांगता भएका व्यक्तिहरुको विवरण

वडा नं.	अपांगता भएका व्यक्तिहरु			
	महिला	पुरुष	यौनिक अल्पसंख्यक	जम्मा
१	१७	२०	०	३७
२	१२	१७	०	२९
३	१५	२३	०	३८
४	७	१२	०	१९
५	७	१६	०	२३
६	२	१३	०	१५
जम्मा	६०	१०१	०	१६१

तालिका नं ३८: १० देखि ५० वर्ष उमेरका अपांगता भएका महिलाहरुको विवरण

वडा नं.	**१० देखि ५० वर्ष उमेरका अपांगता भएका महिलाहरु**
१	१२
२	११
३	१२
४	३
५	६
६	१
जम्मा	४५

साथै अपांगता भएकाहरुको लागि सामुदायिक वा निजि खानेपानीका धारा सम्म पुग्नको लागि र्याम्प, रेलिंग र धारमा हातले समाउने पाइपफिटिंगहरु निर्माण गरेको यस गाउँपालिकामा देखिएको छैन जसले गर्दा अपांगता भएकाहरुको खानेपानीमा सहज पहुँच अझ कम्जोर रहेको देखिन्छ | यसरि यस गाउँपालिकामा अपांगता भएकाहरुको आबस्यकता अनुसारका संरचना बन्ने नगरेकाले रजस्वला हुने उमेरका अपाङ्गता भएका महिलाहरुको लागि पानीको धारा सम्मको सहज पहुँच नहुँदा अझ कठिन अवस्था रहेको देखिन्छ |

३.४ निर्माणाधीन खानेपानी आयोजनाहरु

यस गाउँ पालिकामा एक वटा खानेपानी आयोजना हालै सम्पन्न भएको छ | यस आयोजना खानेपानी रणनीति तर्जुमाको लागि तथ्यांक संकलन गरेको समयमा निर्माणाधीन अबस्थामा रहेका थियो | यस आयोजनाले वडा नं. ४ क ४०० घरपरिवार, १ स्वास्थ्य संस्था र १ विद्यालयमा खानेपानीको सेवा उपलब्ध गराएको छ | यो आयोजना ग्रामिण जलश्रोत परियोजनाको सहयोग तथा गाउँ पालिकाको सहकार्यमा नया निर्माण भएको हो | यस नयाँ खानेपानी आयोजनाले सबै उपभोक्ताहरुलाई निजि धारा (एक घर एक धारा) वितरण गर्ने गरि निर्माण भएको छ | (तालिका ३९)

तालिका नं ३९: हालै सम्पन्न भएका खानेपानी आयोजनाहरुको विवरण

वडा नं.	आयोजना संख्या	घर परिवार संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	विद्यालय संख्या
१				
२				
३				
४	१	४००	१	१
५				
६				
जम्मा	१	४००	१	१

यस गाउँ पालिकामा १२ वटा आयोजनाहरु हाल निर्माणाधीन चरणमा रहेका छन् र सबै आयोजनाहरु २०७८ साल सम्ममा सप्पन्न हुनेछ | यी निर्माणाधीन आयोजनाहरुले ३४२ घरपरिवार र ९ विद्यालयहरुलाई खानेपानी सेवा उपलब्ध गराउने छ | यी आयोजनाहरु मध्ये एउटा आयोजना ग्रामिण जलश्रोत ब्यबस्थापन आयोजनाको सहयोगमा निर्माण भएको छ भने बाँकि आयोजनाहरु र गाउँपालिकाको सहयोगमा निर्माण भएको छ | यी खानेपानी आयोजनाहरु मध्ये एउटा आयोजना मात्र निजि धारा प्रणाली अनुसार निर्माण भएको छ भने बाँकि आयोजनाहरु सामुदायिक धारा प्रणाली अनुसार निर्माण भएका छन् | (तालिका ४४)

तालिका नं ४०: हाल निर्माणाधिन रहेका खानेपानी आयोजनाहरुको विवरण

वडा नं.	आयोजना संख्या	घर परिवार संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	विद्यालय संख्या
१	४	१८५	०	१
२	१	८	०	१
३				
४	१	१२	०	१
५				
६	६	१३७	०	६
जम्मा	१२	३४२	०	९

३.५ खानेपानी आयोजना नपुगेका बस्तिहरु

यस गाउँपालिकाको १७ वटा बस्तीका ६५० घरपरिवार, २ स्वास्थ्य संस्था र ७ बिद्यालयहरुमा पाईपलाइन खानेपानी आयोजना पुग्न सकेको छैन |गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा यस्ता बस्तीहरु रहेका छन | वडा अनुसार पाइपलाइन खानेपानी आयोजना नपुगेका वस्तिहरुको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ |

तालिका नं ४१: हाल खानेपानी आयोजना नभएका बस्तिहरुको विवरण

वडा नं.	वस्ती संख्या	घरधुरी संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	विद्यालय संख्या
१	२	४०४	१	२
२	२	६७	०	०
३	२	३६	०	१
४	४	८३	१	२
५	५	४५	०	०
६	२	१५	०	२
जम्मा	१७	६५०	२	७

खानेपानी आयोजना हाल सम्म पुग्न नसकेका यी बस्तिहरुमा बाहुन ४%, क्षेत्रि ५४.८%, दलित ४०.६%, अल्पसंख्याक ०.५% र अन्य ०.२% घरपरिवार रहेका छन् (तालिका ४२)।

तालिका नं ४२: पाइपलाईन खानेपानी आयोजना नपुगेका बस्तिहरुमा जातजाति अनुसार घरपरिवार संख्या

वडा नं.	घरधुरी संख्या						
	बाहुन	क्षेत्रि	जनजाती	दलित	अल्पसंख्यक	अन्य	जम्मा
१	१५	१८७	०	२०२	०	०	४०४
२	२	४०	०	२५	०	०	६७
३	०	२३	०	१३	०	०	३६
४	०	८१	०	१	०	१	८३
५	९	१०	०	२३	३	०	४५
६	०	१५	०	०	०	०	१५
जम्मा घरपरिवार संख्या	२६	३५६	०	२६४	३	१	६५०
घरपरिवार %	४.०%	५४.८%	०.०%	४०.६%	०.५%	०.२%	१००.०%

३.६ खानेपानी आयोजनाको संचालन अवस्था अनुसार घर संख्या विवरण

खानेपानी रणनिती तर्जुमाको लागि गरिएको खानीपानी सेवास्तर सर्भेक्षणमा ठाटीकाँध गाउँ पालिकामा ९५ वटा विद्यमान खानेपानी आयोजनाको तथ्यांक संकलन गरेको छ जस मध्ये ८८ वटा पाइपलाइन आयोजना र ६ वटा मुहान सुधार आयोजना संचालनमा रहेका छन् भने एउटा पाइपलाइन आयोजनाको हाल संचालन बन्द रहेको अवस्था छ।

खानेपानी सेवास्तर तथ्यांक सर्भेक्षण पछि एक आयोजना हालै सम्पन्न भएको छ भने १२ वटा आयोजना हाल निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका छन् जुन यसै आर्थिक बर्षमा सम्पन्न हुने आयोजनाहरु रहेका छन्। साथै गाउँ पालिकामा रहेका १९ वटा विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरु सेवास्तर तथ्यांकमा छुटेका छन् जुन तथ्यांक अद्यावधिक गर्दा समावेश गरिनेछ। यसरि गाउँ पालिकामा विद्यमान, हालै सम्पन्न र निर्माणाधीन आयोजनाहरु सबै गरेर जम्मा १२७ वटा रहेका छन्।

साथै गाउँ पालिकाका १७ वटा वस्तीहरुमा हाल खानेपानी आयोजना पुग्न सकेको छैन। यसरि सबै चरणका खानेपानी आयोजनाहरु र आयोजना नपुगेका वस्तीहरुको घरसंख्याको जोड ४८४१ हुन आउने भए तापनि निर्माणाधीन र हालै सम्पन्न भएका पाइपलाइन खानेपानी आयोजनाहरुले अनुमानित ५०% घरधुरी विद्यमान आयोजनाहरुको समेटेको हुदा गाउँपालिकाको वास्तविक घरसंख्या ४४७० रहेको अनुमान गरिएको छ।

तालिका नं ४३: ठाटीकाँध गाउँपालिकामा खानेपानी आयोजना पुगेका र आयोजना पुग्न नसकेका बस्तिहरुमा घर संख्या, स्वास्थ्य संस्था संख्या र विद्यालय संख्या

आयोजनाको प्रकार	आयोजना संख्या	घर संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	बिद्यालय संख्या
विद्यमान संचालनमा रहेका पाइपलाइन आयोजना	88	2440	4	17
विद्यमान मुहान सुधार आयोजना	6	115	0	0

संचालन बन्द रहेका पाइपलाइन आयोजना	1	161	0	1
हालै सम्पन्न पाइपलाइन आयोजना	1	400	1	4
निर्माणाधीन पाइपलाइन आयोजना	12	342	0	5
खानेपानी सेवा स्तर तथ्यांक संकलन नभएका विद्यमान आयोजना	19	733	0	8
खानेपानी आयोजना नपुगेका बस्ति	17	650	2	7
जम्मा	144	4841	7	42
जम्मा वास्तविक घरधुरी संख्या *	137	4470	6	37

* निर्माणाधीन र हालै सम्पन्न पाइपलाइन खानेपानी आयोजनाहरुले अनुमानित ५०% घरधुरी विद्यमान आयोजनाहरुको समेटेको हुदा गाउँपालिकाको वास्तविक घरसंख्या 4470 रहेको अनुमान गरिएको छ |

४ परिच्छेद ४: खानेपानी लक्ष्य, रणनीति तथा प्राथमिकता

ठाटीकाँध गाउँपालिकाले सन् २०३० (वि.सं. २०८७) सम्ममा नेपाल सरकारको खानेपानी क्षेत्रको दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमका मुख्य ३ वटा लक्ष्य तथा कोसेढुंगाहरु निर्धारण गरेको छ |

पहिलो कोसेढुंगा : ५ वर्ष, सन् २०२०-२०२५

लक्ष्य १ : सबैलाई आधारभूत स्तरको खानेपानी सुबिधा सन् २०२५ सम्ममा पुराउने |

रणनीति: यस लक्ष्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमका रणनीतिहरु अबलम्बन गरिनेछ |

प्राथमिकता नं. १: आधारभूत सुबिधा स्तर: देहायका आयोजनाहरुमा साना निर्माण सुधार कार्य गरि खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु गरेर आधारभूत स्तरमा पुराउने रणनीति लिईनेछ |

- खानेपानी बिस्वसनियता सेवास्तर कम्जोर भएका आयोजनाहरुमा खानेपानीको ब्यबस्थापन, संचालन तथा सम्भारमा प्रमाणिक संचालन बिधि लागु गरि आयोजनाको विश्वसनीय सेवा स्तरमा सुधार गरि आधारभूत स्तरमा पुराउने |
- गुणस्तर सेवा स्तर कम्जोर भएका मूल मुहान प्रयोग गरेका आयोजनाहरुमा साना निर्माण सुधार र पानी सुरक्षा योजना मार्फत आयोजनाको गुणस्तर सेवास्तर वृद्धि गरि आधारभूत स्तरमा पुराउने |

प्राथमिकता नं. २: मध्यम सुबिधा स्तर: निम्न अवस्थाका आयोजनाहरुको सेवा स्तर उन्नति निर्माण कार्य तथा खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु गरि मध्यम स्तरमा पुराउने रणनीति लिईनेछ |

- आयोजनाको नयाँ निर्माण गर्दा वा पुनर्निर्माण गर्दा मध्यम स्तरको निर्माण गर्ने रणनीति लिईनेछ |
  - हाल खानेपानी सेवा पुग्न नसकेका बस्तिमा विद्यमान प्रणालीबाट सेवा पुराउने | यसरि विद्यमान प्रणालीबाट सेवा पुराउन नसकेमा नयाँ पाइपलाइन निर्माण गर्ने |
  - पाइपलाइन खानेपानी प्रणाली नभएका बस्तीमा नयाँ पाइपलाइन प्रणाली निर्माण गर्ने |

        ▪ विद्यमान् सामुदायिक धारा प्रणालिका आयोजनाहरुको धेरै जसो धाराहरुमा पहुँच र परिमाण सेवा स्तर आधारभूत भन्दा तल रहेको आधारमा पुनर्निर्माण गरि निजि धारा जडान प्रणालीमा सुधारोंनती गर्ने |
    - परिमाण सेवा स्तर मध्यम रहेका खानेपानी आयोजनाहरुको निजि धारा प्रणालीमा स्तर उन्नति निर्माण कार्य गरि तथा खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु गरि मध्यम स्तरको सेवा पुराउने रणनीति लिईनेछ |
    - हालै सम्पन्न भएका र हाल निर्माणाधीन रहेका निजि धारा प्रणालीका खानेपानी आयोजनहरुमा खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु गरि मध्यम सेवा स्तरमा पुराउने रणनीति लिइनेछ |

प्राथमिकता नं. ३: उच्च सुबिधा स्तर: निम्न अवस्थाका आयोजनाहरुको सेवा स्तर उन्नति निर्माण कार्य तथा खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु गरि उच्च स्तरमा पुराउने रणनीति लिईनेछ |

- पानीको परिमाण सेवा स्तर उच्च रहेका खानेपानी आयोजनाहरुको सुधार निर्माण कार्य तथा खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु गरि उच्च स्तरमा पुराउने रणनीति लिइनेछ|

प्राथमिकता नं. ४: उच्च स्तरको खानेपानी सुबिधा निर्माणको लागि तयारी गर्ने : घना बस्ति भएको बजार क्षेत्रमा उच्च स्तर को खानेपानी आयोजनाको लागि पानीको श्रोतको नाप तथा गुणस्तर मापन गर्ने, कम्तिमा एक वर्ष भरि प्रत्येक महिना पानीको परिमाण र गुणस्तर अनुगमन तथा मापन गर्ने र आयोजनाको डीपीआर तयार गर्ने |

दोश्रो कोसेढुंगा : ३ वर्ष, सन् २०२६–२०२८

लक्ष्य २: सबैलाई मध्यम स्तरको खानेपानी सुबिधा सन् २०२८ सम्ममा पुराउने |

रणनीति: यस लक्ष्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमका रणनीतिहरु अबलम्बन गरिनेछ |

प्राथमिकता नं. १: आधारभूत, मध्यम एवं उच्च स्तरका सेवा आयोजनाहरुको राम्रो संचालन ब्यबस्थापन गर्न खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि प्रभाबकारी रुपमा लागु गर्ने र अनुगमन गर्ने रणनीति लिइनेछ |

प्राथमिकता नं. २: आधारभूत स्तरका खानेपानी आयोजनाहरुलाई मध्यम स्तरमा स्तर उन्नति गर्ने निर्माण कार्य गर्ने रणनीति लिइनेछ |

प्राथमिकता नं. ३: बस्ति भन्दा बाहिर अबस्थित घरपरिवारको खानेपानी सुबिधा स्तर मध्यम पुराउने रणनीति लिइनेछ |

प्राथमिकता नं. ४: घना बस्ति भएका बजार क्षेत्रमा उच्च स्तरको नयाँ खानेपानी आयोजना निर्माण गर्ने रणनीति लिइनेछ |

प्राथमिकता नं. ५: अन्य बाँकि आयोजनाहरुलाई उच्च स्तरको सेवामा पुराउन पानीको श्रोतको वर्षभरि अनुगमन गरि आयोजनाहरुको डीजाइन इस्टिमेट तयार गर्ने रणनीति लिइनेछ |

तेश्रो कोसेढुंगा : २ वर्ष, सन् २०२९ – २०३०

लक्ष्य ३: सबैलाई उच्च स्तरको खानेपानी सुबिधा सन् २०३० सम्ममा पुराउने |

रणनीति: यस लक्ष्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमका रणनीतिहरु अबलम्बन गरिनेछ |

प्राथमिकता नं. १: सबै मध्यम एवं उच्च स्तरका सेवा आयोजनाहरुको राम्रो संचालन ब्यबस्थापन गर्न खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि प्रभाबकारी रुपमा लागु गर्ने र अनुगमन गर्ने रणनीति लिइनेछ |

प्राथमिता नं. २: सबै मध्यम सेवा स्तरका आयोजनाहरुमा उच्च स्तरको खानेपानी सेवा निर्माण सम्पन्न गर्ने रणनीति लिइनेछ |

५ परिच्छेद ५: कार्यन्वयन रणनीति

ठाटीकाँध गाउँपालिकाले यस खानेपानी रणनीति २०७७-२०८७ कार्यन्वयन गर्दा देहाय बमोजिमका रणनीतिहरु अबलम्बन गर्नेछ |

खानेपानी सेवास्तर उन्नति रणनीति:

- घरधुरी, स्वास्थ्य संस्था र विद्यालयको लागि आधारभूत, मध्यम र उच्च स्तरको खानेपानी सेवा वृद्धि गर्नको लागि साना निर्माण देखि प्रशोधन केन्द्र सहितको ठुला नयाँ खानेपानी आयोजना निर्माण तथा पुनर्निर्माण गरिनेछ |
- साथै खानेपानीको आधारभूत, मध्यम र उच्च सेवास्तर वृद्धि तथा उक्त सेवास्तर निरन्तर कायम गर्नको लागि खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु गरिनेछ |
- गाउँ पालिकामा खानेपानी परिक्षण प्रयोगशाला स्थापना गरि आयोजनाहरुमा खानेपानीको गुणस्तर अनुगमन नियमित रुपमा गरिनेछ |
- स्वास्थ्य संस्था र विद्यालयहरुमा खानेपानीको पानी संकलन टंकी निर्माण र आन्तरिक प्लम्बिंग तथा आबस्यक स्थानहरुमा आबस्यक संख्यमा धाराहरु निर्माण गरि खानेपानी सेवा स्तर वृद्धि गरिनेछ |
- सार्बजनिक स्थानहरुमा चौबिसै घण्टा खानेपानीको सुबिधा हुनेगरी खानेपानीको धारा निर्माण गरिनेछ |
- "सबैको लागि खानेपानी नीति" लिइनेछ | अर्थात् खानेपानी सेवा स्तर वृद्धि गर्दा कोहि पनि छुट्ने छैन |
- खानेपानीको सेवास्तर वृद्धि गर्दा समाबेशी, लैंगिक समानता, अपांगता भएका व्यक्तिहरुको आबस्यकता र जलवायु परिवर्तन लचकतालाई खानेपानीको सेवास्तर वृद्धि कार्यक्रममा एकीकृत गरिनेछ |
- खानेपानी सेवा स्तर वृद्धि क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्दा सम्भावित जोखिममा रहेका ब्यक्तिहरुको अबस्यकतालाई सम्बोधन गरिनेछ |

खानेपानी संचालन तथा ब्यबस्थापन रणनीति:

- खानेपानी संचालन ब्यबस्थापनको लागि सेवा प्रदायकको क्षमता र अन्य उपलब्ध श्रोतको आधारमा खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु गरिनेछ | खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि अन्तर्गत खानेपानी संचालनका प्रामाणिक संचालन विधिहरुको प्रयोग गरि आयोजनाहरुको संचालन, मर्मत सम्भार तथा ब्यबस्थापन गरिनेछ जस अन्तर्गत जीवन चक्र खर्चको आधारमा खानेपानी महशुल निर्धारण, जलवायु परिवर्तन लचकता सहितको पानी सुरक्षा योजना, पानीको गुणस्तर अनुगमन, निरोधात्मक सम्भार, गुनासो ब्यबस्थापन, चुहावट नियन्त्रण, लेखा ब्यबस्थापन, स्वमुल्यांकन, आदि समावेश रहनेछ |

समाबेसी खानेपानी रणनीति:

- निर्धारित लक्ष्य हासिल गर्नको लागि क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्दा सम्भावित जोखिममा रहेका ब्यक्तिहरुको अबस्यकतालाई सम्बोधन गरिने छ | यसरि कार्य गर्दा त्यस्ता व्यक्ति र वर्गलाई "कुनै नोक्सान नगर" भन्ने सिद्धान्तलाई पालना गरिने छ |
- महशुल निर्धारण गर्दा महशुल तिर्न नसक्ने अति बिपन्न घरहरुको पहिचान गरि उक्त घरहरुको लागि एक बर्ष सहुलियत दरमा महशुल लिने नीति लिइनेछ | साथै एक बर्षमा उक्त घरपरिवारको आय वृद्धि गरि महशुल तिर्न सक्ने बनाउनको लागि आय आर्जन मुलक क्रियाकलाप गर्न खानेपानी सेवा प्रदायक संस्थाले उक्त घरपरिवारलाई सहयोग गर्नेछ |
- खानेपानीको सेवा स्तर वृद्धि गर्दा कोहि पनि नछुट्ने गरि महिला, पुरुष, बालबालिका, अल्पसंख्यक, पिछडिएका र जोखिममा रहेका जातजाति सबैको लागि सेवा उपलब्ध हुने गरि कार्यक्रम लागु गरिनेछ | आयोजनामा सहभागी गराउनको लागि आयोजना निर्माण र सेवा शुल्कमा यस्ता सिमान्तकृत वर्गहरुलाई बिशेष क्षमता अनुसारको सहभगिता वा सरकार वा समुदायले विशेष सहुलियत दिने नीति लिईनेछ |
- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण, जलबायु अनुकुलन तथा विपद ब्यबस्थापन जस्ता अन्तर सम्बन्धित विषयहरुलाई यस खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्दा अनिवार्य रुपमा अबलम्बन गरिनेछ |
- आयोजनामा खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन एवं खानेपानी संचालन ब्यबस्थापनका प्रत्येक तहका निर्णय प्रक्रियामा महिला, दलित, अल्पसख्यक, अपांगता भएका व्यक्ति, आदिको सहभागिता सुनिस्चित गरिनेछ |

अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि खानेपानी रणनीति:

- खानेपानीमा पहुँचको लागि अरुको सहयोग आबस्यक पर्ने अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि अरुको सहयोग आबस्यक पर्ने स्तरीकरणको आधारमा प्राथमिकीकरण गरि पहुँच पुराउने रणनीति लिइनेछ |
- अपांगता भएका घरपरिवारलाइ खान र व्यक्तिगत स्वच्छता ब्यबहारको लागि पानीमा प्रत्येक सदस्यको बराबर पहुँच हुनु पर्ने कुराको महत्व बारे राम्रो संग बुझाइ सबै सदस्यहरुलाई पानीको बराबर पहुँच पुराउनको लागि यस्ता परिवारहरुलाइ सहयोग पुराउने रणनीति लिइनेछ |

- खानेपानी र व्यक्तिगत स्वच्छतामा पानीको पहुँचको लागि अर्को व्यक्तिको धेरै सहयोग आबस्यक पर्ने खालका अपांगता भएका व्यक्तिहरुको हेरचाह गर्ने व्यक्तिको लागि बिशेष सहयोग पुराउने रणनीति लिइनेछ |
- वास योजना तर्जुमा गर्दा, खानेपानी आयोजनाको डीपीआर बनाउँदा, क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम बनाउँदा र कार्यान्वयन गर्दा अपांगता भएका ब्यक्तिहरुको स्थानीय संस्थासंगको सहभागितामा गरिने छ |
- अपांगता भएका व्यक्तिहरुको खान र स्वच्छता ब्यबहारमा पानीको पहुँच सुनिस्चित गर्नको लागि सरसफाई तथा स्वच्छता ब्यबहार परिवर्तनका कार्यक्रमहरु स्थानीय सरकारको पहलमा अपांगता भएका ब्यक्तिहरुको संस्था र स्थानीय सरकारको सहभागितामा गरिने छ |
- सामाजिक ब्यबहार परिवर्तन संचारलाई समाबेशी गराउनको लागि सचेतना र अन्य दृष्टिकोण परिवर्तन गर्ने रणनीतिहरूलाई प्राथमिकताका साथ लागु गरिनेछ |
- अपांगता भएका व्यक्तिहरुको सरकारी प्रशासनिक सम्बन्धि कार्य र अन्य सहयोगको लागि सामाजिक संस्था र अन्य सहयोगी सेवाहरुको समेत सहयोग लिने रणनीति लिइनेछ |
- अपांगता भएका व्यक्तिहरु जो सबै भन्दा सिमान्तकृत हुन्छन उनीहरुको अनुभब र सहभागिता सुनिस्चित गर्न उनीहरुलाई अनुगमन प्रकियामा समाबेश गर्ने रणनीति लिइनेछ | अनुगमनमा अपांगता भएका महिला र पुरुष दुबैको सहभागिता सुनिस्चित गर्ने रणनीति लिइनेछ |

खानेपानी संचालन ब्यबस्थापन संरचना तथा नीति निर्माण रणनीति

- रणनीति कार्यान्वयन गर्दा मापदण्ड बनाई लागु गरिनेछ एवं नियमन गरिनेछ | यसका लागि गाउँपालिकाले आबश्यक मापदण्ड, कार्यविधि, ऐन तथा निर्देशिका तयार गरि लागु गर्नेछ |
- साथै यस रणनीति कार्यन्वयन तथा खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यन्वयन गर्नको लागि गाउँपालिकाले गाउँपालिका र वडा स्तरमा आबस्यक संस्थागत संरचना विस्तार तथा क्षमता विकास गर्नेछ | यस रणनीति अनुसारका संस्थागत संरचनाहरु विस्तार गरि जिम्मेवारी दिनेछ |
- गाउँपालिकाले यस रणनीति कार्यन्वयनको लागि आवश्यक वार्षिक बजेट छुट्टाउने छ | साथै प्रदेश सरकार, संघिय सरकार र विकास साझेदारहरुसंग यस रणनीति कार्यन्वयन गर्न सहकार्यको लागि पहल गर्नेछ |

६ परिच्छेद ६: संस्थागत संरचना तथा विस्तार

गाउँपालिकाले यस रणनीति कार्यान्वयन गर्नका लागि गाउँपालिका र वडाको निर्णय गर्ने र अनुगमन तथा समिक्षा गर्ने संरचनाहरुमा सुधार तथा समितिहरुलाई थप सक्रिय बनाइ देहाय बमोजिमका कार्यहरु गर्नेछ |

- गाउँ कार्यपालिकाले यस खानेपानी रणनीति कार्यन्वयनको लागि संस्थागत संरचनाहरुको विस्तार गर्ने तथा खानेपानी समन्वय समितिहरुलाई थप सक्रिय बनाउने कार्य गर्नेछ | यसरि गाउँ कार्यपालिकाले यस खानेपानी रणनीति कार्यन्वयनको लागि यस रणनीतिले परिकल्पना गरेको संस्थागत संरचनाहरुको विस्तार गरि सबैको जिम्मेवारी दिने कार्य गर्नेछ |
- गाउँ कार्यपालिकाले गाउँपालिका स्तरमा यस खानेपानी रणनीति कार्यन्वयनको अनुगमन, समिक्षा र निर्णय गर्नेछ |
- गाउँ कार्यपालिकाले कार्यपालिका अन्तर्गतका समिति र उपसमितिहरुलाई यस खानेपानी रणनीति कार्यन्वयनका विभिन्न बिषयहरु: खानेपानी पूर्वाधार, समाबेशी, सुशासन, विपद ब्यबस्थापन, आदिमा अनुगमन गरि सुझाबको लागि जिम्मेवारी दिनेछ |
- गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिले खानेपानी रणनीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन गरि सुझाब दिनेछ | जस अन्तर्गत खानेपानी संचालन ब्यबस्थापनको अवस्था, खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण, खानेपानी सेवा स्तर उन्नति, समावेशी रणनीति कार्यान्वयनको अवस्था, अपांगता भएका व्यक्तिहरुको सहभागिता र खानेपानीमा पहुँच आदिको स्थलगत अनुगमन तथा तथ्यांक विश्लेषण गरि सुझाब दिनेछ | यस समितिले मासिक रुपमा अनुगमन गरि निर्देशन/सुझाब दिनेछ |
- वडा स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिले यस खानेपानी रणनीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना कार्यन्वयनको अवस्था प्रत्येक महिनामा अनुगमन गरि सुझाब दिनेछ |
- टोल सरसफाई समितिलाई सक्रिय बनाई यस खानेपानी रणनीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना कार्यन्वयन गर्दा समाबेशी र कोहि पनि नछुट्ने परिकल्पना गरे अनुसारको भएको अनुगमन गरि समाबेशी सुनिस्चित गर्न सुझाब दिनेछ |
- पालिका र वडा स्तरका समिति र उपसमितिहरुको संरचनाहरुलाई थप समाबेशी बनाइने छ |

गाउँपालिकाले यस रणनीति कार्यन्वयन गर्नको लागि गाउँपालिका र वडा कार्यालयको प्राबिधिक कार्य गर्ने संरचनाहरुको विस्तार गरि देहाय बमोजिमका प्राबिधिक कार्यहरु गर्नेछ |

- गाउँपालिकामा खानेपानीको प्राबिधिक कार्य गर्नको लागि हाल रहेको खानेपानी इकाईलाई विस्तार गरि पानी परिक्षण प्रयोगशाला सहितको खानेपानी शाखामा क्षमता विस्तार गरिने छ |
- गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी शाखाले खानेपानी रणनिती कार्यन्वयन गर्न प्राबिधिक कार्य एवं खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण कार्य गर्नेछ |
- साथै वडा कार्यालयहरुमा समेत खानेपानी इकाई स्थापना गरिनेछ | यस इकाईको क्षमता विकास गरि खानेपानी संचालन ब्यबस्थापन तथा पानी सुरक्षा योजना कार्यन्वयन गर्न प्राबिधिक कार्य गर्नेछ |
- गाउँपालिका स्तरमा पानी परिक्षण प्रयोगशाला स्थापना गरि क्षमता विकास गरिनेछ | यस प्रयोगशालाले नियमित पानी परिक्षण तथा खानेपानीको गुणस्तर सर्भेक्षण गरि विश्लेषण प्रस्तुत गरि सुझाब गर्नेछ |

गाउँपालिकाले यस रणनीति कार्यान्वयन गर्नको लागि खानेपानी संचालन, मर्मत सम्भार तथा ब्यबस्थापन तथा सेवा स्तर उन्नति अवस्था सम्बन्धि तथ्यांक अध्यावधिक तथा विश्लेषण गर्ने संरचनाहरुको स्थापना तथा क्षमता विस्तार गरि देहाय बमोजिमका कार्यहरु गर्नेछ |

- खानेपानी संचालन ब्यबस्थापन तथा खानेपानी सेवा स्तर वितरणको अवस्थाको तथ्यांक मासिक रुपमा अध्यावधिक गरि बिस्लेशण गर्न खानेपानीको तथ्यांक गाउँ पालिका स्तरमा स्थापना गरिने छ | यो खानेपानी तथ्यांक इकाई गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी शाखामा राखिने छ | खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन तथा सेवा स्तर बिस्लेशण गर्नको लागि क्षमता अभिवृद्धि गरि यस इकाईले प्राबिधिक शाखा, पानी प्रयोगशाला र सेवा प्रदायकहरुको समन्वयमा तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने कार्य गर्नेछ |
- यस खानेपानी तथ्यांक इकाईले प्रत्येक महिना खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिको बैठकमा खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापनको अवस्था र उपभोक्ताहरुलाई उपलब्ध गराएको खानेपानीको सेवा स्तर को अवस्था बिस्लेशण गरि प्रस्तुत गर्नेछ |
- प्रत्येक बर्ष खानेपानी आयोजनाको "उपभोक्ता सन्तुस्टी सर्भेक्षण गरि एम वास सिसि को बैठकमा प्रस्तुत गर्नेछ |
- खानेपानी सेवा प्रदयेकहरुको स्व मुल्यांकन प्रतिबेदन बार्षिक रुपमा संकलन तथा अध्यावधिक गरि प्रत्येक आयोजनाको खानेपानीको सेवा संचालन ब्यबस्थापन अवस्था बिस्लेशण गरि प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नेछ |

७ परिच्छेद ७: कार्य योजना तथा बजेट प्रक्षेपण

७.१ गाउँपालिकाको आयश्रोत अनुमान

ठाटीकाँध गाउँ पालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/२०७८ को बजेट बिनियोजन अनुसार एक वर्षको लागि देहाय बमोजिम गाउँपालिकाको वार्षिक आय प्रक्षेपण गरिएको छ | आयश्रोत प्रक्षेपण गर्दा प्रदेश सरकार र संघिय सरकारको आयोजनाको लागि सरकारबाट उपलब्ध अनुमानित लगानी समेत प्रक्षेपण गरि गाउँपालिकाको आयश्रोतमा समाबेस गरिएको छ |

तालिका नं ४४: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको आयश्रोत र आय अनुमान आ.व. २०७७/७८

क्र.सं.	आय श्रोत	आय अनुमान (रु)	प्रतिशत
१	आन्तरिक श्रोत - नगद	५२,९००,०००	१४.९
२	कर्णाली प्रदेश सरकार - नगद अनुदान	१०,०७१,०००	२.८
३	नेपाल सरकार - नगद अनुदान	२२५,६००,०००	६३.४
४	राजश्व बांडफांड - प्रदेश सरकार - नगद	३९८,०००	०.१
५	राजश्व बांडफांड - संघिय सरकार - नगद	६७,०८५,४००	१८.८
	कुल जम्मा	३५६,०५४,४००	१००.०

श्रोत: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको कार्यक्रम/परियोजना अनुसार बजेट बिनियोजन आ.व. २०७७/७८

७.२ गाउँपालिकाको क्षेत्रगत बजेट

ठाटीकाँध गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/२०७८ को बजेट बिनियोजन अनुसार एक वर्षको लागि क्षेत्रगत बजेट प्रक्षेपण देहाय बमोजिम गरिएको छ | गाउँ पालिकाको आ. व. २०७७/७८ को कुल वार्षिक बजेट रु ३५६,०५४,४०० रहेको छ जस मध्ये रु २८,९८१,५३० (८.१%) खानेपानी, सरसफाई र लैंगिक तथा समाबेशी क्षेत्रका कार्यक्रमको लागि सरकारको लगानी छुट्टाईएको छ |

तालिका नं ४५: गाउँ पालिकाको वाषिक क्षेत्रगत बजेट अनुमान आ. व. २०७७/७८

क्र.सं.	विषय क्षेत्र	बजेट बिनियोजन (रु)	प्रतिशत
१	विपद ब्यबस्थापन, उत्पादन मुलक, लैंगिक तथा समाबेशी कार्यक्रम	७,०००,०००	२.०
२	लैंगिक तथा समावेशी, अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि कार्यक्रम	२,०००,०००	०.६
३	सरसफाई कार्यक्रम	२,३९२,५३०	०.७
४	खानेपानी आयोजना/कार्यक्रम	१७,५८९,०००	४.९
	जम्मा	**२८,९८१,५३०**	**८.१**
५	प्रशानिक खर्च र अन्य विकास कार्यक्रमहरु	३२७,०७२,८७०	९१.९
	कुल बजेट	**३५६,०५४,४००**	**१००.०**

श्रोत: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको कार्यक्रम/परियोजना अनुसार बजेट बिनियोजन आ.व. २०७७/७८

७.३ खानेपानी रणनीतिक कार्य योजना सन् २०२१-२०३०

ठाटीकाँध गाउँ पालिकाले खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्नको लागि रणनीतिक कार्ययोजना तथा लागत अनुमान तयार गरेको छ | सन् २०२५ सम्ममा ४९० घरधुरीलाई उच्च स्तरको खानेपानी सेवा पुराउने, ३१९३ घरधुरीलाई मध्यम र ७८७ घर परिवारहरुलाई आधारभुत स्तरको खानेपानी पुराउने कार्ययोजना बनाएको छ | जसका लागि ५ वर्ष (सन् २०२१-२०२५) का लागि रु ३६७,७८६,००० लागत अनुमान गरेको छ |

सन् २०२५ सम्ममा निम्न अनुसारको खानेपानी सेवास्तर उन्नति भएको हुनेछ |

- उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरपरिवार संख्या: ४९०
- मध्यम स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरपरिवार संख्या: ३१९३
- आधारभूत स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरपरिवार संख्या: ७८७

सन् २०२८ सम्ममा २६१७ घरधुरीमा उच्चस्तरको खानेपानी सेवा पुराउने र १८५३ घरपरिवारहरुमा मध्यम स्तरको खानेपानी सेवा पुराउने कार्ययोजना बनाएको छ | जसका लागि सन् २०२६-२०२८ सम्म ३ वर्षका लागि रु ३४७,५७०,००० लागत अनुमान गरेको छ |

सन् २०२८ सम्ममा निम्न अनुसारको खानेपानी सेवास्तर उन्नति भएको हुनेछ |

- उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरपरिवार संख्या: २६१७
  - ठुला निर्माण कार्य र आयोजनाको संचलन ब्यबस्थापन उच्च स्तरको गरेर उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरधुरी संख्या १६९०
  - मध्यम स्तरका आयोजनाको संचालन ब्यबस्थापन उच्च स्तरको गरेर उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरधुरी संख्या ९२७
- मध्यम स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरपरिवार संख्या: १८५३

सन् २०३० सम्ममा गाउँपालिकाका सबै घरपरिवारहरु (४४७० घरधुरी) लाई उच्च स्तरको खानेपानी सेवा पुराउने कार्य योजना बनाएको छ | जसका लागि अन्तिम २ वर्ष (सन् २०२९-२०३०) का लागि रु २५४,३१०,००० लागत अनुमान गरेको छ |

सन् २०३० सम्ममा निम्न अनुसारको खानेपानी सेवास्तर उन्नति भएको हुनेछ |

- उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरपरिवार संख्या: ४४७०
  - ठुला निर्माण कार्य र आयोजनाको संचलन ब्यबस्थापन उच्च स्तरको गरेर उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरधुरी संख्या २८९०
  - मध्यम स्तरका आयोजनाको संचालन ब्यबस्थापन उच्च स्तरको गरेर उच्च स्तरको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको घरधुरी संख्या १५८०

माथि उल्लेखित निर्माण कार्यका लागि गरिएको लागत अनुमानका अतिरिक्त खानेपानी आयोजनाको संचालन ब्यबस्थापन र गाउँपालिकाको क्षमता अभिवृद्धि गरि यस खानेपानी रणनीतिक कार्ययोजना कार्यन्वयन गर्नको लागि २०२१ देखि २०३० सम्म १० वर्षको लागि रु १७९,६६५,५०० लागत अनुमान गरेको छ |

यसरि सन् २०२१ देखी २०३० सम्म यस खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्न कुल जम्मा रु १,१४९,३३१,५०० लागत अनुमान गरेको छ | बिस्तृत कार्ययोजना तथा लागत अनुमान तालिका नं. ४६ मा प्रस्तुत गरिएको छ |

तालिका नं ४६: ठाटीकाँध गाउँपालिकाको रणनीतिक कार्ययोजना तथा लगानी अनुमान

क. पहिलो कोसेढुंगा: सन् २०२१ देखि २०२५ सम्म (५ वर्ष) मा सबैलाई आधारभूत खानेपानी सेवा पुराउने |

क्रियाकलाप			आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
१	आयोजनाको सेवास्तर मध्यम पुराउने				
	१.१	विद्यमान आयोजनाको सेवास्तर सुधार गरि मध्यम सेवा स्तरमा पुराउने	(समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)			
		जसको लागि निम्न आयोजनाहरुको पुन: निर्माण गरिनेछ				

			क्रियाकलाप	आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
			कुनै पनि धारा संचालनमा नरहेका खानेपानी आयोजना (१ आयोजना, १६१ परिवार संख्या, १ विद्यालय)	१	१६१	१६,९००
			कुनै पनि धारा संचालनमा नरहेका आयोजनाको धारा लिएका संस्था (० स्वास्थ्य संस्था, १ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।	१		५५०
			१००% धाराको पानीको परिमाण सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेका आयोजना (२ आयोजना, ४८ परिवार संख्या)	२	४८	५,२२०
			८०% धाराको पहुँच सेवास्तर आधारभुत भन्दा तल रहेका आयोजना (१० आयोजना, १९५ परिवार संख्या)	१०	१८५	२०,३२०
			पाइपलाइन नभएका मुहान/पँधेरो सुधार आयोजना (६ आयोजना, ११५ परिवार संख्या)	६	११५	१२,६००
			समग्र सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेका छुट्टै संस्थागत आयोजना (संस्थाको लागि मात्र बनाइएको, समुदायको लागि कुनै पनि धारा वितरण नभएका आयोजना मात्र) (० स्वास्थ्य संस्था, ३ विद्यालय) । यस्ता आयोजनाको पुन: निर्माण र संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य	०		०
			पहुँच सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेका आयोजना (१५ आयोजना, ६१० परिवार संख्या, १ स्वास्थ्य संस्था, ३ विद्यालय)	१५	६१०	६५,१८०
			पहुँच सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेका संस्थाहरु (१ स्वास्थ्य संस्था, ३ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।	४		२,२००
			खानेपानी सेवास्तर सर्भेक्षण नभएका विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरु (१९ आयोजना, ७३३ परिवार संख्या, ८ विद्यालय)	१९	७३३	७८,४२०
			सेवा स्तर सर्भेक्षण नभएका विद्यमान आयोजनाले समेटेका संस्थाहरु (८ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी	८		४,४००

			क्रियाकलाप	आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
			धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।			
	१.२	विद्यमान आयोजनाहरुमा पूर्ण रुपमा निजि धारा प्रणालीमा स्तर उन्नति निर्माण कार्य गरि मध्यम सेवास्तरमा पुराउने । (समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)				
			पानीको परिमाण सेवास्तर मध्यम रहेका विद्यमान आयोजना (१८ आयोजना, ३२० परिवार संख्या, १ स्वास्थ्य संस्था, ५ विद्यालय)	१८	३२०	१७,६००
			संस्थाहरु (१ स्वास्थ्य संस्था, ५ विद्यालय)	६		३,३००
	१.३	हाल पाइपलाइन खानेपानी आयोजना नभएका वस्तीहरुमा मध्यम सेवा स्तरको नयाँ आयोजना निर्माण गर्ने । (समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)				
			हाल पाइपलाइन खानेपानी आयोजना नभएका वस्तीहरुमा अनुमानित नयाँ आयोजना (१७ आयोजना, ६५० परिवार संख्या, २ स्वास्थ्य संस्था, ७ विद्यालय)	१७	६५०	६९,५६०
			संस्थाहरु (२ स्वास्थ्य संस्था, ७ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।	९		४,९५०
			छुट्टै खानेपानी आयोजना भएका संस्थाहरु (० स्वास्थ्य संस्था, ० विद्यालय) । नयाँ आयोजना निर्माण र संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।	०		०
	१.४	हालै सम्पन्न भएका र हाल निर्माणाधीन रहेका निजि धारा प्रणालीका खानेपानी आयोजनहरुमा संचालन ब्यबस्थापन राम्रो बनाई मध्यम सेवा स्तरमा पुराउने । (ब्यबस्थापन लागत अनुमान शिर्षक घ मा समाबेश छ) । (समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)				
			हालै सम्पन्न भएका खानेपानी आयोजनहरु (१ आयोजना, ४०० घरपरिवार, १ स्वास्थ्य संस्था, ४ विद्यालय)	१	४००	
			संस्थाहरु (१ स्वास्थ्य संस्था, ४ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।	५		२,७५०

क्रियाकलाप				आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
			हाल निर्माणाधीन रहेका खानेपानी आयोजनहरु (१२ आयोजना, ३४२ घरपरिवार, ० स्वास्थ्य संस्था, ५ विद्यालय)	१२	३४२	
			संस्थाहरु (0 स्वास्थ्य संस्था, 5 विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।	५		२,७५०
२	विद्यमान खानेपानी आयोजनाको सेवास्तर वृद्धि गरि उच्च स्तरमा पुराउने । (समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)					
		विद्यमान खानेपानी आयोजनालाई निजि धारा प्रणालीमा उच्च स्तरको निर्माण सुधार गर्ने				
			पानीको परिमाण सेवा स्तर उच्च रहेका खानेपानी आयोजना (२६ आयोजना, ४९० परिवार संख्या, ० स्वास्थ्य संस्था, ० विद्यालय)	२६	४९०	४०,९७०
			संस्थाहरु (० स्वास्थ्य संस्था, ० विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।	०		०
३	विद्यमान खानेपानी आयोजनाको सेवास्तर ब्रिद्धी गरि आधारभूत स्तरमा पुराउने । (समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)					
		विश्वसनीयता सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेका वा गुणस्तर सेवास्तर आधारभूत भन्दा तल रहेका मूल मुहान भएका विद्यमान आयोजनाहरुको साना मर्मत र मुख्य रुपमा संचालन ब्यबस्थापन र पानी सुरक्षा योजना ब्यबस्थापनमा सुधार गरि आधारभूत सेवास्तरमा स्तरउन्नति गर्ने । (१७ आयोजना, ७८७ परिवार संख्या, २ स्वास्थ्य संस्था, ९ विद्यालय)		१७	७८७	९,०६६
			संस्थाहरु (२ स्वास्थ्य संस्था, ९ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।	११		६,०५०
		आधारभूत भन्दा तल रहेका बाँकि विद्यमान आयोजनाहरुको सेवा स्तर उन्नति निर्माण गरि आधारभूत स्तरमा पुराउने (० आयोजना)		०	०	०
			संस्थाहरु (० स्वास्थ्य संस्था, ० विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी	०		०

क्रियाकलाप				आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
			संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गर्ने कार्य ।			
४	बजार वा घना वस्ती भएका क्षेत्रमा उच्चस्तरको नयाँ खानेपानी आयोजना निर्माणको लागि बिस्तृत अध्ययन गरि डी.पी.आर. तयार गर्ने । यसको लागि कम्तिमा एक वर्ष सम्म श्रोतको पानीको परिमाणको मासिक रुपमा नाप र पानीको गुणस्तर मासिक रुपमा परिक्षण गरि डी.पी.आर. तयार गर्दा तथ्यांक विश्लेषण गरि सुधारका उपायहरु अबलम्बन गर्ने । (३ आयोजना, १००० घरपरिवार, ३ स्वास्थ्य संस्था, 6 विद्यालय)					५,०००
	जम्मा (क)			१३७	४४७०	३६७,७८६

नोट: घर संख्या गणना गर्दा हाल निर्माणाधीन रहेका आयोजना र हालै सम्पन्न भएका आयोजनाहरुले समेटेका घरसंख्या मध्ये ५०% घरसंख्या विद्यमान खानेपानी आयोजनाहरु भित्रकै रहेको अनुमान गरीएको छ ।

ख. दोश्रो कोसेढुंगा: सन् २०२६ देखि २०२८ सम्म (३ वर्ष) मा सबैलाई मध्यम स्तरको खानेपानी सेवा पुराउने ।

क्रियाकलाप		आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
१	आधारभूत स्तरका खानेपानी आयोजनको स्तर उन्नति निर्माण गरि मध्यम स्तरको बनाउने (१७ आयोजना, ७८७ घरपरिवार) । (समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)	१७	७८७	८३,८६०
२	खानेपानीको सेवास्तर उन्नति गर्न बाँकि रहेका संस्थाहरुमा मध्यम स्तरको खानेपानी सेवा पुराउने (२ स्वास्थ्य संस्था, ६ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा धारा जडान गरि संस्थामा आन्तरिक पानी संकलन टंकी निर्माण, प्लम्बिंग, पिउने पानी धारा, हात धुने धारा, सरसफाई गर्ने धारा, आदि निर्माण गरि मध्यम सेवा स्तरमा पुराउने ।	८		४,४००
३	बजार वा घना वस्ती भएका क्षेत्रमा उच्चस्तरको नयाँ खानेपानी आयोजना निर्माण । (६ आयोजना, १५०० घरपरिवार) । (समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)	६	१२००	२५१,१६०
४	मध्यम सेवा स्तरमा रहेका संस्थाहरुमा उच्चस्तरको खानेपानी सेवा पुराउने (३ स्वास्थ्य संस्था, ६ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा आन्तरिक खानेपानी संकलन, प्लम्बिंग आदिको सुधार र क्लोरिन डोजिंग युनिट स्थापना गर्ने ।	९		३,१५०
५	थप बजार वा घना वस्ती भएका क्षेत्रहरुमा उच्चस्तरको नयाँ खानेपानी आयोजना निर्माणको लागि बिस्तृत अध्ययन गरि डी.पी.आर. तयार गर्ने । यसको लागि कम्तिमा एक वर्ष सम्म श्रोतको पानीको परिमाणको			५,०००

क्रियाकलाप		आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
	मासिक रुपमा नाप र पानीको गुणस्तर मासिक रुपमा परिक्षण गरि डी.पी.आर. तयार गर्दा तथ्यांक विश्लेषण गरि सुधारका उपायहरु अबलम्बन गर्ने । (६ आयोजना, १००० घरपरिवार)			
	जम्मा (ख)	२३	१,९८७	३४७,५७०

ग. तेश्रो कोसेढुंगा: सन् २०२९ देखि २०३० सम्म (२ वर्ष) मा सबैलाई उच्च स्तरको खानेपानी सेवा पुराउने |

क्रियाकलाप			आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
१	सबैलाई उच्चस्तरको खानेपानी सेवा पुराउने				
	१.१	बजार वा घना वस्ती भएका क्षेत्रमा उच्चस्तरको नयाँ खानेपानी आयोजना निर्माण । (६ आयोजना, १५०० घरपरिवार) (समाबेशी खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्ने गरि)	६	१२००	२५१,१६०
	१.२	मध्यम सेवा स्तरमा रहेका संस्थाहरुमा उच्चस्तरको खानेपानी सेवा पुराउने (३ स्वास्थ्य संस्था, ६ विद्यालय) । यस्ता संस्थामा आन्तरिक खानेपानी संकलन, प्लम्बिंग आदिको सुधार र क्लोरिन डोजिंग युनिट स्थापना गर्ने ।	९		३,१५०
	१.३	मध्यम सेवा स्तरमा रहेका आयोजनाहरुलाई राम्रो संचलन तथा मर्मत सुधार ब्यबस्थापन गरि उच्च स्तरमा पुराउने र सम्पूर्ण आयोजनाहरुको राम्रो संचलन ब्यबस्थापन गर्ने । (लागत अनुमान शीर्षक "घ" मा प्रस्तुत गरिएको छ) ।			
	जम्मा (ग)		६	१२००	२५४,३१०
जम्मा (क+ख+ग)			१३७	४४७०	९६९,६६६

घ. खानेपानी आयोजनाको संचालन ब्यबस्थापन र खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्नको लागि गाउँपालिकाको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम: सन् २०२१ देखि २०३० सम्म (१० वर्ष)

क्रियाकलाप		आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
१	खानेपानी आयोजनाको संचालन ब्यबस्थापन र खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन गर्नको लागि गाउँपालिकाको क्षमता			

क्रियाकलाप			आयोजना/ संस्था संख्या	घर संख्या	जम्मा अनुमानित बजेट (रु. हजार)
	अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम । सन् २०२१ देखि २०३० सम्मको अनुमानित लगानी ।				
	१.१	गाउँपालिकाका सम्पूर्ण खानेपानी आयोजनाहरुको संचालन ब्यबस्थापन गर्न क्षमता अभिब्रिधि तथा सहकार्य कार्यक्रम	१३७	४४७०	८१६६५.५
	१.२	गाउँपालिकामा खानेपानी गुणस्तर परिक्षण प्रयोगशाला स्थापना तथा संचालन			३२,०००
	१.३	गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाई शाखा स्थापना तथा संचालन			४८,०००
	१.४	गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाई तथ्यांक युनिट स्थापना तथा संचालन			18,000
	जम्मा (घ)				१७९६६५.५
कुल जम्मा (क+ख+ग+घ)			१३७	४४७०	१,१४९,३३१

७.४ खानेपानी रणनीति सन् २०२१-२०३० बजेट प्रक्षेपण

ठाटीकाँध गाउँपालिकाको खानेपानी रणनीतिको लक्ष्य, रणनीति तथा प्राथमिकता (परिच्छेद ४) अनुसार यस गाउँपालिकाले यस रणनीति कार्यन्वयन गर्न सन् २०२१ देखि सन् २०३० सम्मको कार्य योजना तयार गरेको छ (तालिका ४६)। उक्त कार्य योजना कार्यन्वयन गरि सन् २०३० सम्मको निर्धारित लक्ष्य हासिल गर्न देहाय बमोजिमको लागत प्रक्षेपण गरिएको छ। यस प्रक्षेपित् लागतमा मूल्य वृद्धि राखिएको छैन।

तालिका नं ४७: ठाटीकाँध गाउँ पालिकाको खानेपानी रणनीति सन् २०२१-२०३० कार्यन्वयन गर्न लाग्ने बार्षिक लागत प्रक्षेपण

वर्ष (सन्)	वार्षिक लागत प्रक्षेपण (रु हजारमा)			
	पहिलो कोसेढुंगा : ५ वर्ष, सन् २०२०-२०२५: लक्ष्य १: सबैलाई आधारभूत स्तरको खानेपानी सुबिधा सन् २०२५ सम्ममा पुराउने।	दोश्रो कोसेढुंगा : ३ वर्ष, सन् २०२६–२०२८: लक्ष्य २: सबैलाई मध्यम स्तरको खानेपानी सुबिधा सन् २०२८ सम्ममा पुराउने।	तेश्रो कोसेढुंगा : २ वर्ष, सन् २०२९ – २०३०: लक्ष्य ३: सबैलाई उच्च स्तरको खानेपानी सुबिधा सन् २०३० सम्ममा पुराउने।	जम्मा
२०२१	९१५२३।७५			९१५२३।७५
२०२२	९१५२३।७५			९१५२३।७५
२०२३	९१५२३।७५			९१५२३।७५
२०२४	९१५२३।७५			९१५२३।७५
२०२५	९१५२३।७५			९१५२३।७५

२०२६		१३३८२३।२२		१३३८२३।२१६७
२०२७		१३३८२३।२२		१३३८२३।२१६७
२०२८		१३३८२३।२२		१३३८२३।२१६७
२०२९			१४५१२१।५५	१४५१२१।५५
२०३०			१४५१२१।५५	१४५१२१।५५
कुल जम्मा	४५७६१८।७५	४०१४६९।६६	२९०२४३।१	११४९३३१।५

७.५ श्रोत परिचालन रणनीति

खानेपानी रणनीति कार्यन्वयनको लागि सन् २०२१ देखि सन् २०३० सम्म १० वर्षमा रु. १,१४९,३३१,५०० लगानी अनुमान गरिएको छ (तालिका नं. ४७) | पहिलो पाँच वर्षमा लगानी वार्षिक रु. ९१,५२३,७५० अनुमान गरिएको छ, छैटौं-आठौ वर्षमा वार्षिक रु. १३३,८२३,२२० र नवौं र दशौँ बर्षमा रु. १४५,१२१,५५० लगानी अनुमान गरिएको छ |

गाउँपालिकाको वार्षिक बजेट बिनियोजन गरे अनुसार आर्थिक वर्ष २०७८/७८ मा गाउँपालिकाले एक वर्षको लागि रु. २८,९८१,५३० खानेपानी, सरसफाई र लैंगिक तथा समावेशी क्षेत्रमा लगानी गरेको देखिन्छ | यसका अतिरिक्त संघिय सरकार र विकास साझेदारहरुको यस गाउँपालिकाको खानेपानी सेवा उन्नतिमा सिधा लगानी भएको देखिन्छ | बिगतका वर्षहरुमा यस गाउँपालिकाको खानेपानी क्षेत्रमा गरेको लगानी हेर्दा, यस खानेपानी रणनीतिक योजनाको लक्ष्य हासिल गर्न तथा रणनीति कार्यन्वयन गर्नको लागि गाउँपालिकाले थप प्रभाबकारी समन्वय, सहकार्य र ब्यबस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ | तसर्थ, गाउँपालिकाले यस खानेपानी रणनीति कार्यान्वयन गर्न अनुमान गरिएको लगानीका लागि नपुग बजेटको श्रोत परिचालनको लागि देहाय अनुसारका रणनीति अख्तियार गर्नेछ |

- संघिय सरकार संग अनुदान बढाउन पैरवी गर्ने |
- प्रदेश सरकार संग अनुदान बढाउन पैरवी गर्ने |
- संघिय सरकार संग रणनीति अनुसारका ठुला आयोजना निर्माणको लागि माग गर्ने |
- प्रदेश सरकार संग रणनीति अनुसारका ठुला आयोजना निर्माणको लागि माग गर्ने |
- अन्तरिक श्रोत विद्युत उत्पादन, जडिबुटी, खनिज, कर दस्तुर, शुल्क आदि बढाउने |
- विकास साझेदार तथा गैर सरकारी संस्थाहरुसंग साझेदारी र सहकार्य गर्ने |
- जनश्रमदान, स्थानीय श्रोत, स्थानीय निर्माण सामग्री आदिमा समुदायको योगदानमा वृद्धि गर्ने |
- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यक्रम, अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि खानेपानीको पहुँच पुराउने कार्यक्रम, र महिला / गरिब घरपरिवारको आय आर्जन वृद्धि गर्ने कार्यक्रमको लागि संघिय सरकार, प्रदेश सरकार र विकास साझेदारहरुसंग साझेदारी गर्नको लागि खोज गर्ने |

८ परिच्छेद ८: अनुगमन र समिक्षा

यस खानेपानी रणनीति सन् २०२०-२०३० र खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यान्वयनको अनुगमन र समिक्षा गर्ने कार्य गाउँपालिकाले देहाय अनुसार गर्नेछ |

- वडा स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिले खानेपानी सेवास्तर उन्नति निर्माण कार्य कार्यन्वयन र खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यान्वयनको अनुगमन मासिक रुपमा गर्नेछ |
- पालिका स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिले खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन र खानेपानी सेवा सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यन्वयनको अनुगमन मासिक रुपमा गर्नेछ |
- प्रत्येक ६ महिनामा खानेपानी रणनीति कार्यन्वयनको अवस्था, खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यन्वयनको अवस्था र उपभोक्ता घरपरिवारहरुको खानेपानी सेवास्तर अबस्थाको तथ्यांक पुर्णरुपमा अध्यावधिक गरिनेछ | तथ्यांक अध्यावधिक असार र पौष महिनामा गरिने छ | पालिका स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिले यस तथ्यांकको विश्लेषण र स्थलगत अनुगमन गरि अर्ध-वार्षिक रुपमा समिक्षा गर्नेछ |
- खानेपानी उपभोक्ता सन्तुष्टि सर्बेक्षण चैत्र देखि जेस्ठ महिना सम्ममा गरिनेछ | यस सर्भेक्षणबाट घरधुरी स्तरको खानेपानी सेवा स्तर अवस्थाको विस्लेषण गरिनेछ | घरधुरी स्तरको सन्तुष्टि सर्भेक्षण गर्दा दलित, जनजाती, अल्पसंख्यक वर्ग र अपांगता भएका व्यक्तिहरुको आबश्यकता अनुसारको खानेपानीको पहुँचको अवस्था समेत सर्भेक्षण गरिनेछ | साथै पहिचान भएका अति विपन्न घरपरिवारहरुको आयआर्जन वृद्धि गर्न खानेपानी आयोजनाले गरेको सहयोग र समन्वयका कार्यक्रमहरुबाट आय आर्जनमा भएको वृद्धि अवस्थाको समेत सर्भेक्षण गरिनेछ | पालिका स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिले यस तथ्यांकको विश्लेषण र समिक्षा वार्षिक रुपमा गर्नेछ |
- खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन र खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यन्वयन अबस्थाको अनुगमन, समिक्षा र निर्णय प्रत्येक वर्ष श्रावण- भद्र र माघमा महिनामा गाउँपालिकाको कार्य पालिकाले गर्नेछ | आयोजना तथा घरधुरी स्तरको खानेपानी सेवास्तर अबस्थाको तथ्यांक अद्यावधिक गरि सूचक अनुसारको अवस्था विश्लेषण गरि कार्यपालिकाले अनुगमन, समिक्षा तथा निर्णय गर्नेछ | कार्यपालिकाले खानेपानी रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयन लक्ष्य प्राप्त उन्मुख भए नभएको अनुगमन तथा समिक्षा गरि आगामी कार्यदिशा निर्दिष्ट गर्नेछ |
- आयोजनाको खानेपानी सेवास्तर सुधार अबस्था गाउँपालिकाको वेबसाइटमा राखी सार्वजनिक गरिनेछ |

यस खानेपानी रणनीति कार्यान्वयनको अनुगमन तथा समिक्षाको सारांस देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ | (तालिका नं. ४८)

तालिका नं ४८: खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन अनुगमन तथा समिक्षा तालिका

पालिकाको अनुगमन गर्ने तह	कसले गर्ने ?	किन गर्ने?	कसरि गर्ने ?	कहिले गर्ने ?
वडा तह	वडा स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति	खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन र खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यान्वयनको अनुगमन, समिक्षा, सुझाव गर्न, साथै समावेशी निर्णय प्रक्रियाको अवस्था अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्न | साथै दलित, जनजाती, अल्पसंख्यक र अपांगता भएका व्यक्तिहरुको आबश्यकता अनुसारको खानेपानीमा पहुँच अवस्थाको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्न |	आयोजनाको स्थलगत अनुगमन	मासिक रुपमा
पालिका तह	पालिका स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति	खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन र खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यान्वयनको अनुगमन, समिक्षा, सुझाव गर्न	आयोजनाको स्थलगत अनुगमन	मासिक रुपमा
		खानेपानी आयोजनाहरुको सेवास्तर उन्नति अनुगमन र समिक्षा गर्न | साथै दलित, जनजाती, अल्पसंख्यक र अपांगता भएका व्यक्तिहरुको आबश्यकता अनुसारको खानेपानीमा पहुँच अवस्थाको अनुगमन र समिक्षा गर्न |	तथ्यांक संकलन, पानीको गुणस्तर परिक्षण, सेवा स्तर विश्लेषण, आदि (तथ्यांक युनिट, पानी परिक्षण प्रयोगशाला र खानेपानी ईकाई/शाखाद्वारा)	तथ्यांक अध्यावधिक असार र पौष महिनामा गरिने छ (प्रत्येक ६ महिनामा)
		घरपरिवारहरुको खानेपानी सेवास्तर अवस्थाको अनुगमन गर्न उपभोक्ता सन्तुष्टि सर्भेक्षण गरिनेछ | उपभोक्ता सन्तुष्टि सर्भेक्षण गर्दा दलित, जनजाती, अल्पसंख्यक वर्ग र अपांगता भएका व्यक्तिहरुको आबश्यकता अनुसारको खानेपानीमा पहुँच अवस्थाको समेत सर्भेक्षण गरिनेछ |	खानेपानी उपभोक्ता सन्तुष्टि सर्भेक्षण गर्ने	प्रत्येक वर्ष चैत्र देखि जेस्ठ महिना सम्ममा गरिनेछ |

पालिकाको अनुगमन गर्ने तह	कसले गर्ने ?	किन गर्ने?	कसरि गर्ने ?	कहिले गर्ने ?
		साथै पहिचान भएका अति विपन्न घर परिवारहरुको आयआर्जन वृद्धि गर्न खानेपानी आयोजनाले गरेको सहयोग तथा समन्वयका कार्यक्रमबाट आयआर्जनमा भएको वृद्धि अवस्थाको समेत सर्भेक्षण गरिनेछ |		
पालिका तह	गाउँ कार्यपालिका	खानेपानी रणनीति कार्यन्वयन र खानेपानी सेवा संचालन ब्यबस्थापन कार्यविधि कार्यन्वयन अबस्थाको अनुगमन, समिक्षा र आबश्यक निर्णय गर्नेछ | खानेपानी रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयन लक्ष्य प्राप्त उन्मुख भए नभएको अनुगमन तथा समिक्षा गरि आगामी कार्यदिशा निर्दिष्ट गर्नेछ |	आयोजना तथा घरधुरी स्तरको खानेपानी सेवा स्तर अबस्थाको तथ्यांक अद्यावधिक तथा सूचक अनुसारको अवस्था विश्लेषण गरि कार्य पालिकाले अनुगमन, समिक्षा र निर्णय गर्नेछ |	प्रत्येक वर्ष श्रावण- भाद्र र माघमा महिनामा